

**UNIVERSITA PALACKÉHO V OLOMOUCI**

**Filosofická fakulta**

**Katedra romanistiky**

**Komentovaný překlad vybraných částí díla *Le destin ne s'en mêle pas* od Marie-Hélène Ferrari**

**Comentated Translation of the Selected Parts of *Le destin ne s'en mêle pas* by Marie-Hélène Ferrari**

(Bakalářská diplomová práce)

Autor práce: Kateřina Jandeková

Vedoucí práce: Mgr. Kristýna Křeháčková

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Kristýny Křeháčkové a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne .....

Podpis: .....

Děkuji Mgr. Kristýně Křeháčkové za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytla.

## Obsah

|   |    |
|---|----|
| Úvod .....                                    | 5  |
| 1. Korsika .....                              | 7  |
| 1.1 Historie ostrova .....                    | 7  |
| 2. Lingua Corsa .....                         | 9  |
| 2.1 Vztah Korsičtiny a Italštiny .....        | 9  |
| 2.2 Korsičtina v ohrožení .....               | 10 |
| 3. Korsická literatura .....                  | 12 |
| 3.1 Historie literatury .....                 | 12 |
| 3.2 Překlad literatury .....                  | 14 |
| 3.3 Marie-Hélène Ferrari .....                | 14 |
| 3.3.1 <i>Le destin se n'en mêle pas</i> ..... | 15 |
| 4. Umělecký překlad .....                     | 16 |
| 4.1 Výrazy opsané v textu .....               | 17 |
| 4.2 Cítoslovce .....                          | 21 |
| 4.3 Vulgarismy a nadávky .....                | 26 |
| 4.4 Hovorový jazyk .....                      | 30 |
| 4.5 Název díla .....                          | 37 |
| 4.6 Prostředí Korsiky .....                   | 39 |
| Závěr .....                                   | 45 |
| Resumé .....                                  | 46 |
| Seznam použité literatury .....               | 47 |
| Anotace .....                                 | 49 |
| Annotation .....                              | 50 |

## Úvod

Impulzem pro napsání této bakalářské práce pro mne byla samotná četba díla Marie-Hélène Ferrari. Tato francouzská autorka píše neoromantické a detektivní romány, zasazuje své příběhy do prostředí ostrova Korsiky. V popisných pasážích přibližuje čtenáři přírodní ráz ostrova a prostřednictvím postav mu odhaluje také korsickou kulturu a tradice. Při čtení jsem přemýšlela na tím, jakým způsobem by se překladatel vypořádal s dialogy postav, do kterých autorka integrovala výrazy místního jazyka. Spisovatelka zasazuje dialekt do textu takovým způsobem, že čtenáři nemusí vypomáhat poznámkami pod čarou. Významy jednotlivých slov jsou patrné s předcházejícího nebo následujícího textu. Spisovatelka svým charakteristickým stylem psaní umožňuje popularizaci korsického jazyka. Tímto se korsičtina dostává do většího povědomí, jak korsickým obyvatelům, kteří původní jazyk již téměř nepoužívají, tak i mimo ostrovním čtenářům. Komentované překlady vybraných částí díla *Le destin ne s'en mêle pas* se zaměřují na zmíněnou problematiku a hledají možné způsoby řešení překladu.

Pro překlad je důležitá znalost francouzského a korsického jazyka, ale také kulturní a historické souvislosti. Abychom pochopili vliv dějin na kulturu a především jazyk daného národa, budeme se nejdříve věnovat geografii a historii ostrova a následně charakteristikou korsičtiny. Budeme se zamýšlet na její formou a možnostmi jejího překladu. Podíváme se, zda jde o kodifikovaný jazyk, zařadíme jej do jazykové skupiny a na základě jeho podob vysvětlíme, proč je mylně označován jako dialekt italštiny. Dalším důležitým konstatováním je, že mu chybí oficiální úřední status. Následkem této absence je malé množství aktivních mluvčích, kteří by jazyk uplatňovali v každodenních situacích. Místní jazyk také velice dlouho postrádal písemnou formu. Poprvé se psané korsické slovo objevilo až v 19. století. Ostrovní literatura se tak vyvíjela se značným zpožděním. Neznamená to však, že postrádá literární kvality. Korsicky psaná literatura je na ostrově velice oblíbená. I přes malý počet korsicky mluvících obyvatel je úctyhodné, že se místní vydavatelství těší velkému počtu prodaných korsicky napsaných knih. Spousta ostrovních spisovatelů také zlidověla díky hudebnímu zpracování. Dalšími způsoby, jakým lze korsickou literaturu zprostředkovat, jsou dojjazyčné publikace popřípadě překlad. Na základě této skutečnosti ukážeme způsob, jakým Marie-Hélène Ferrari integruje korsický dialekt do svého díla *Le destin ne s'en mêle pas* a přispívá tak popularizaci korsického jazyka. Mým cílem je tedy, vybrané části přeložit a korsický jazyk přiblížit i českému čtenáři.

V následující praktické části se budeme věnovat uměleckému překladu. Uvedeme náležitosti, které jako překladatel musím dodržovat a předvedeme způsob překladu zakomponovaných výrazů, které jsou ve francouzském textu opsány. Jednou z problematik je překládání citoslovcí. V knize Marie-Hélène Ferrari se vyskytují mimo francouzské citoslovečné výrazy také dva korsické. V práci uvedu jejich překlad do českého jazyka a představím jednotlivé situace, ve kterých se daná citoslovce objevují. Demonstruji příklady a obhájím důvody, kvůli kterým jsem se rozhodla výrazy v textu ponechat. Stejným způsobem postupuji v kapitole o překladu vulgarismů. Při tomto citlivém tématu se budu snažit maximálně zachovat záměr autorky. Ta se v situacích, kdy se jednotlivé postavy schylují k silné vulgaritě, rozhodla výrazy zjemnit tak, že je napsala v korsickém jazyce. Budeme tedy zvažovat, zda dané výrazy v textu ponecháme. Další oblastí, kde je třeba v převedeném textu reagovat na změnu výrazů, je hovorový jazyk. I v této části uvádím příklady a situace, kde je zapotřebí se rozhodnout, zda je příhodnější výraz přeložit, nebo jej ponechat v nezměněné podobě. V kapitole zabývající se překladem názvu seznámíme čtenáře s náležitostmi, kterými se při převádění titulku překladatel musí řídit a představíme možnost českého názvu pro knihu *Le destin ne s'en mêle pas*. Samotný závěr práce se bude věnovat překladu popisných pasáží, ve kterých autorka čtenáře seznamuje s korsickou kulturou a přírodním rázem ostrova.

## 1. Korsika

Ostrov Korsika, ležící na území středozevního moře, je nejmenším regionem metropolitní Francie již téměř 250 let. Je tvořen dvěma hlavními regiony-Severní Korsikou a Jižní Korsikou. Geograficky je Korsika rozdělena na 30 mikroregionů. Liší se svým stylem života i způsobem řeči.<sup>1</sup> Na tomto hornatém ostrově panuje středozevní klima s teplotami okolo 17 stupňů. Na 40% celého území se rozprostírají křovinné porosty, takzvané macchie. Žije zde přes 300 000 obyvatelů, jejich počet však každým rokem stoupá. V posledních letech se totiž Korsika stala oblíbeným místem migrantů. Nelze také opomenout, že v letních měsících se díky turistům počet lidí na ostrově zněkolikanásobí.<sup>2</sup>

### 1.1 Historie ostrova

Následující kapitola se zabývá historií ostrova, jelikož historické události bezpochyby souvisí s vývojem korsického jazyka. Korsika byla od nepaměti sužována četnými invazemi. Románský vliv můžeme sledovat již v 1. století př. n. l., kam řadíme vznik mluveného korsického jazyka. V 5. století n. l. byl ostrov okupován Vandaly a Ostrogóty. Dalšími útočníky byli v 9. století Maoři, před nimiž se místní obyvatelstvo schovalo v horách. Maoři ohrožovali celá území Středozevního moře, a tak je brzy po společné domluvě potlačila loďstva Pisy a Janova. V tomto období vznikla takzvaná Pisanská republika, kde panoval poměrně klid a pořádek. Brzy se svého podílu domáhali Janované a klidné období skončilo. V 16. století se o Korsické území zajímala také Francie, ale za tři roky po vyslání námořních a pozemních vojsk, vrátila ostrov Janovu. Až v 18. století se začali Korsičané proti nadvládě opravdu bouřit. Fatální událostí pro tehdy vládnoucí Janov bylo povstání za nezávislost Korsiky. Generál národního hnutí byl zavražděn, ale v Korsičanech to jen posílilo vůli bojovat. Zvolili si nového vůdce, Pascala Paoliho, který je dnes považován za nejvýznamnější postavu korsické historie. Zasloužil se o vznik místní ústavy, ekonomický růst, vzdělávací systém, nastolení demokratických principů a nepřestával bojovat proti janovské nadvládě. Janované na závěr Korsiku opustili, stihli ale podepsat Versaillskou smlouvu s Francií a předat jí veškerá práva nad ostrovem. Pascal Paoli byl nucen odejít do exilu v Anglii. Vrátil se

---

<sup>1</sup> Caratini, Roger. *Une peuple, une histoire*. Paris: L'Achipel, 2003.

<sup>2</sup> CORSE NET INFOS. *Population Corse: Le choc migratoire*. [online]. Dostupné z: [http://www.corsenetinfos.fr/Population-corse-Le-choc-migratoire\\_a2031.html](http://www.corsenetinfos.fr/Population-corse-Le-choc-migratoire_a2031.html) [vid. 2015-02-13]

však s početnou armádou a Francouze vyhnal. Vzniklo britsko-anglické království. Angličané nakonec Paoliho zradili a obyvatelstvo se podrobilo francouzské nadvládě. V první světové válce, kde přišlo o život nejméně 12 000 ostrovanů, bojovali Korsičané pod francouzskou vlajkou. Obyvatelé shledali tuto událost jako nespravedlivou a zvedly se další vlny nacionalismu. V roce 1942 se Korsičané v boji proti italskému fašismu definitivně přiklonili k Francii. Po druhé světové válce se politika ostrova zaměřila na rozvoj zemědělství a cestovního ruchu. Události války v Alžíru na konci padesátých let měly za následek přísun takzvaných „*Pieds Noirs*“<sup>3</sup>. Následně těžký urbanismus a turismus silně ovlivnil korsičskou kulturu. Dnes je Korsika autonomní částí Francie s vlastním parlamentem sídlícím v hlavním městě Ajaccio. Korsičané napříč všemi historickými epochami čelili četným invazím, je třeba si uvědomit, že právě tyto souvislosti utvářely současnou podobu místního jazyka.

---

<sup>3</sup> Potomci všech Evropanů, zejména Francouzů, kteří se ve třicátých letech 20. století rozhodli emigrovat do Severní Afriky se záměrem kolonizace.



## 2. Lingua Corsa

Korsický jazyk je specifický románský jazyk, jehož vývoj výrazně ovlivnily národy, které tento ostrov postupně okupovaly. Šlo zejména o italské dialekty Toskánců a Pisánců, poté Janovanů a nakonec samotných Francouzů.

Jazyk má jinou podobu na Jihu a na Severu ostrova. Výslovnost mnohých výrazů se často v jednotlivých vesnicích velice liší, nemůžeme tedy formy jazyka jednotně seskupit. Dalším důvodem, proč nelze mluvit o korsičtině jako o jazyku celého ostrova je existence slov, které mají na severu ostrova jiný význam než v jižní části. Například výraz *u ghjàcaru* (v češtině *pes*), který používají na severu, neexistuje na jihu. Tam *psa* označují jako *u cane*. Tato rozdílnost má za následek mnohé polemiky nad tím, který region tedy mluví tou „správnou“ korsičtinou. Oficiálně je dnes korsičtina považována za jazyk, čítající mnoho forem bez jakékoliv hierarchie.<sup>4</sup>

### 2.1 Vztah Korsičtiny a Italštiny

Časté tvrzení, že je korsičtina dialektem italštiny, činí mnoho lingvistů skeptickými i dnes. Italský zpěvák Tommaseo, autor známých lidových korsických písní tvrdí, že korsičtina je krásnější než italština. Jazyk má však i své hanobitele, kteří jej označují za pokaženou italštinu, změť toskánsčiny, jazyka Sicílie, Sardinie a Janovanů s francouzštinou. Italský profesor a autor mnoha děl zabývajících se ostrovem, Paul Arrighi, říká, že korsičtina není dcerou nýbrž sestrou toskánského jazyka. Mluví o dvou sestrách rozličné literární vážnosti, sestrách, jež mají stejnou matku, a to latinský jazyk. Fakt, že se v korsičtině objevují toskánská slova, nepotvrzuje toskánský původ, může to však potvrdit právě původ společný. Jako příklad lze uvést slovo *casa* (v češtině *dům*), jehož význam je stejný v italštině, korsičtině i ve španělštině.<sup>5</sup>

---

<sup>4</sup> Culioli, Antoine Louise, Culioli, Gabriel Xavier, Paoli, Ghjuvan Battistu, Weber, Ghjuvan Battistu. *U Minò, Petite dictionnaire français-corse, corse-français*. Ajaccio: DCL, 2010

<sup>5</sup> OTTAVI, Antoine, *A propos de la langue Corse et de la langue Italienne*, ACCADEMIA CORSA DE NIZZA [online]. Dostupné z: [http://accademiacorsa.org/?page\\_id=219](http://accademiacorsa.org/?page_id=219) [vid. 2015-02-13]

## 2.2 Korsičtina v ohrožení

Jazyk, kterým se mluví na Korsice a v severní části Sardinie, patří do skupiny románských jazyků. Podle výzkumů organizace UNESCO ho lze označit jako *jazyk v ohrožení*, stejně jako téměř polovinu existujících jazyků vůbec.<sup>6</sup> Korsickým jazykem mluví aktivně jen malé množství obyvatel. Jeho ústní předávání z rodičů na děti je v současné době spíše vzácné. Obyvatelé jednoduše podlehli fenoménu všudypřítomného francouzského jazyka, ať už se jedná o média nebo vzdělávací instituty. Místní národní hnutí si však prosadilo korsický jazyk alespoň jako fakultativní předmět ve výukových a kulturních programech.<sup>7</sup> Korsičtina je uznaná jako jeden s regionálních jazyků Francie, jediným oficiálním jazykem na ostrově je francouzština.

Pro svůj neoficiální status je užívání korsičtiny v každodenním životě značně omezené. Až na občasné žerty a slovní hříčky se korsický jazyk nepoužívá ani v politických debatách ani v tisku. Výjimku představuje místní literární časopis, který je psán výhradně korsicky, zde se však zpracovávají pouze kulturní témata. Ostatní periodika vyhrazují národnímu jazyku jen malý prostor. V nejčtenějších novinách *Corse Matin* se korsičtina výjimečně objevuje, ale pouze v titulcích. Tuto absenci lze vysvětlit nezájmem čtenářů. Starší lidé, kteří noviny čtou, téměř jistě mluví korsicky, neovládají však tento jazyk v jeho psané podobě. Naopak mladí lidé studující tento jazyk na školách nemají tak širokou slovní zásobu, aby mohli číst noviny. Zcela jiná situace je v rozhlasovém vysílání a televizi. Rádio *Voce Nustrale* vysílá výhradně v korsickém jazyce. Korsičtinu můžeme rovněž slyšet v regionálním zpravodajství *Radia France*. Je třeba také zmínit televizní informační vysílání stanice *Meziornu* a *Ghjente*, dále pak animovaný pořad *Baoli* nebo komické scénky *A famiglia Pastaciù*. Rozporuplná je v tomto odvětví gramatická správnost projevu, často kritizována samotnými diváky.

Oblastí, ve které nemusíme pochybovat o správnosti, je vzdělávání. Vyučování korsického jazyka je založeno na oficiálních textech. Od roku 1974 Korsičané využívají zákona *Deixonne*<sup>8</sup>, který zařadil výuku regionálních jazyků, tedy i korsičtiny, do

---

<sup>6</sup> UNESCO. *Atlas UNESCO des langues en danger dans le monde*. [online]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php?hl=fr&page=atlasmap> [vid. 2015-02-13]

<sup>7</sup> Alessio, Michel. *Les langues de France*. Paris: Edition Dalloz, 2014.

<sup>8</sup> CORSE MATIN. *Il y a 40 ans, la loi Deixonne ouvrait la voie à l'enseignement du Corse*. [online]. Dostupné z: <http://www.corsematin.com/article/corse/il-y-a-40-ans-la-loi-deixonne-ouvrait-la-voie-a-l-enseignement-du-corse.1266505.html> [vid. 2015-02-12]

francouzských škol. Výuka má zaručit to, že studenti budou schopni mluvit, číst a psát v korsičtině tak, jak jsou dnes schopni komunikovat v jazyce francouzském. Učitelé k výuce využívají básně, úryvky románů, písně nebo pohádky. Student je veden k tomu, aby byl schopen porozumět mluvenému slovu, aby uměl číst a vyjádřit se o obsahu textu.<sup>9</sup>

Jak jsem již zmínila, korsičtině chybí oficiální status, a tak nelze s jistotou spočítat, kolik lidí ji používá. Situace korsického jazyka je dvojaká. Užití korsičtiny v každodenním životě viditelně upadá a to zejména u mladé generace. Na druhou stranu se tento jazyk začal uplatňovat ve zcela nových oblastech, jako například v médiích.<sup>10</sup> Internetové zpravodajství *corsenetinfo.fr* zveřejnilo anketu ohledně budoucnosti korsického jazyka, jejíž výsledky byly příjemně překvapující. Téměř 90% Korsičanů je pro bilingvismus a tvrdí, že mluvit korsicky i francouzsky bude velmi důležité, 7% ostrovanů tvrdí, že bude důležitá pouze francouzština a zbylá 3% zmínila pouze korsický jazyk. Anketa potvrdila i určitou živost jazyka. Ostrov čítá 86 000 až 130 800 aktivních mluvčích, tedy těch, kteří jazyku rozumí a mluví jím. Když budeme počítat i pasivní uživatele, jež korsičtině rozumí, ale nejsou schopni daný jazyk používat, bude to znamenat až 150 000 lidí. Jak jsme již zmínili, nelze opomenout, že mladá generace používá tento regionální jazyk čím dál méně. „*I kdybychom během třiceti let rozvíjeli naplno lingvistickou politiku, ode dneška za patnáct let bychom stejně měli o polovinu aktivních mluvčích méně než dnes. Na co je hlavní se zaměřit, jsou mladí řečníci,*“<sup>11 12</sup> upozorňuje Sébastien Quenot, představitel *Cusigliu si a lingua corsa*.

---

<sup>9</sup> EDOUCATION. FR. *Langues régionales pour le collège, Corse*. [online] Dostupné z: <http://www.education.gouv.fr/bo/2007/hs10/default.htm> [vid. 2015-02-12]

<sup>10</sup> Arrighi, Jean-Marie. *Histoire de la Corse et des Corses*. Paris: Perrin, 2008.

<sup>11</sup> Překlad autorky práce.

<sup>12</sup> CORSE NET INFOS. *Langue Corse: 90% des Corses sont pour le bilinguisme*. [online]. Dostupné z: [http://www.corsenetinfos.fr/Langue-corse-90-des-Corses-sont-pour-le-bilinguisme\\_a2678.html](http://www.corsenetinfos.fr/Langue-corse-90-des-Corses-sont-pour-le-bilinguisme_a2678.html) [vid. 2015-02-12]

### 3. Korsická literatura

Je třeba zmínit, že korsičtina až do 19. století postrádala písemnou formu, psaná forma jazyka tak existuje přibližně jedno století. Není vždy jednoduché rozhodnout, co můžeme považovat za korsickou literaturu. Existují totiž díla psaná francouzsky či anglicky, která vyprávějí o místní kultuře nebo se na ostrově odehrávají. Co však do národní literatury zařadit můžeme, jsou díla psaná v korsickém jazyce.

#### 3.1 Historie literatury

Počáteční tvorba navazovala na ústně předávanou poezii, která popisovala události všedních dnů na venkově. Prvním autorem, který se pokusil ústní formu sepsat, byl Lisandru Ambrosi. Tato činnost se stala velmi populární, a tak v roce 1925 vznikla revue *Baretta Misgia*, kde byly tyto texty publikovány. Psaná forma korsičtiny se z počátku omezovala pouze na humoristickou poezii popisující venkovskou společnost. Prvními básníky byli Vial Salvator, Ugo Peretti a Massiani. Tématem těchto autorů byl satirický obraz tehdejší korsické společnosti. Dalším významným autorem byl Pierre Lucciana, který i přesto, že byl převážně autorem divadelních her, vydal v roce 1887 korsické verše, ironizující tehdejší společnost Bastie. Za největšího básníka své doby je považován Ghjacumu Santu Versini, který ve sbírce z roku 1914, i přes svůj jednoduchý jazyk zachytil poetickou krásu přírody a živlů. Poezii se věnoval také Paoli. Ve sbírce *Corsica, isula sviata* (1928) publikoval své angažované básně za lepší budoucnost ostrova. Ve dvacátých letech zůstávali básníci stále věrni tématům ústně předávané poezie. Mezi tyto umělce patřili Paoli di Taglio, Dumenicu Antone Versini dále Simone-Jean Vinciguerra, věnující se více sociálnějším tématům, Martinu Appinzapalu a Carulu Giovon, který byl především básníkem přírody. V období mezi dvěma válkami vznikla organizace *A Muvra*, kde se scházeli básníci psané poezie ale i improvizéři. Básníci narození na začátku století, jako Angeli, Filippini a Giovacchini často studovali v Itálii. Jejich melancholická lyrická díla jsou syntézou italských klasiků a předešlých korsických básnických tradic. Nová generace básníků působila především v revue *Rigiri*, která vycházela od roku 1974. Do tohoto literárního časopisu přispívala více než čtyřicítka autorů. Mezi ty nejvýznamnější patří Rinatu Coti, Ghjuvaghjaseppiu Frnachi, Dumenicantone Geronimi, Ghjacumu Fusina, Ghjacumu Thiers, Petru Leca, Severiu Valentini, Ghjacumu Biancarelli a Patrizia Guttaceca. Po zániku revue *Rigiri*, byl založen časopis *Bonavova*, zaměřený na literární a výtvarné umění. Tento časopis je novým prostorem

pro současnou poezii. Revue se totiž již neomezuje pouze na provincialismus, ale poskytuje zázemí pro širší náměty.

První korsický román vyšel v roce 1930. Místní spisovatel Sebastiano Dalzeta opustil od francouzského jazyka a napsal román *Pesciu Anguilla* odehrávající se v Bastii. Hlavním hrdinou příběhu je chlapec, který se živí jako pouliční čistič bot. Brzy však vstoupí do církve a stane se knězem místní smetánky. Novým životem je znechucen a vrací se do společnosti, ze které pochází. Po tomto románu o společenském vzestupu a pádu Dalzeto vydal další knihu v roce 1954. Román *Filidatu è Filimonda* je příběhem o zmařené lásce dvou venkovanů. Autor však v tomto díle upustil od klasické výstavby románu. Často ztrácí narativní linku odbočkami a dlouhými výčty přísloví. Poválečnou literaturu bychom mohli označit jako literaturu vzpomínek. V tomto období totiž píší autoři, kterým se po svém literárním úspěchu mimo ostrov zastesklo po své rodné krajině a jazyku. Především je to autor Ignaziu Colombani a Joseph-Marie Bonavita. Spisovatelé chtějí připomenout blednoucí tradice a zachránit jazyk, který se z korsické kultury ztrácí. Jazyková výstavba děl, je tak často na úkor dějových zápletek. Příběhy nepopisují dobu vydání děl, ale jsou zasazeny do doby jejich dětství, tedy mezi roky 1900 a 1930. Jediným autorem, který zachycuje humoristicky ale realisticky svou vlastní dobu je Natale Rachiccioli. Ve svém díle *Cavallaria paisana* (1955) popisuje komicky střet moderního světa s tradicemi v malé korsické vesnici. Mnoho korsických autorů našlo zálibu v psaní krátkých textů. Prostor na jednu až dvě strany pro tato dílka poskytlo revue *Kyrn*, které dalo za vznik takzvané *prose elzeviru*. Jde o literaturu rozhodnou nezávislou a svobodnou. Nejoblíbenějším žánrem 20. století byla však také na Korsice novela. Znamenitymi autory tohoto žánru byli například Ghjuvanluigi Moracchini, Leone Alessandri, Petru Mari, Pasquale Ottavi, Alanu de Meglio, Paulu Desanti a mnoho dalších. Mezi současnější významné umělce řadíme Ghjuvan Maria Comiti nebo Marcu Biancarerelli, kteří do současné korsické literatury vdechli nový rozměr.

Korsická literatura zaujímá pouze malé procento z celkové počtu prodaných knih na ostrově. O úspěchu se mluví se 700 prodanými výtisky. Toto číslo se může zdát zanedbatelné, uvědomíme-li si však počet korsofonních lidí na ostrově, je počet prodaných děl úctyhodný. K popularizaci korsické literatury přispívá také píseň. Básníci jako Fusini Franchi nebo Rochi zlidověli právě díky hudebnímu zpracování. Co by dále zvýšilo počet čtenářů korsické literatury, je překlad.

## 3.2 Překlad literatury

Existuje mnoho polemik nad překlady do korsického jazyka. Jedna z nejostřejších námitek je, že korsičtina není literární jazyk, a že její mluvená forma popisující dojmy spojené s každodenním životem, nedosáhla takové úrovně, aby byla schopna vyjádřit nuance, které jsou potřeba při překladu literárních děl z cizích jazyků. I přesto však existují překladatelé, kteří v tomto uspěli. Důkazem je tomu například Pierre-Toussaint Rici, který v roce 1920 přeložil Molièra a Jean de La Fontaina a v roce 1924 Allana Edgara Poea a dokonce i úryvky Dona Quichotta.

Vyhledávanější disciplínou je však překlad z korsického jazyka, který umožní poznat ostrovní literární kvality i jinému než korsickému čtenáři. Tuto situaci často řeší samotní autoři. Carulu Giovani v roce 1962 vydal dvoj pohledovou knihu *Favule Corse*. Mnozí autoři také publikují své knihy dvakrát. Jednou v korsickém a podruhé ve francouzském jazyce. Korsická literatura se tak má šanci dostat do povědomí i mimo ostrov.<sup>13</sup>

## 3.3 Marie-Hélène Ferrari

Po přiblížení historických souvislostí korsického jazyka a literární tvorby ostrova se dostáváme konkrétně k autorce, která se svou tvorbou rovněž aktivně podílí na popularizaci korsického jazyka. Současná francouzská spisovatelka, Marie-Hélène Ferrari, se narodila roku 1960 v Nancy. Již dlouhou dobu žije v jižní části Korsiky, ve městě Bonifacio. Po vystudování obchodního práva a kariéře modelky propadla literárnímu umění. Obdržela rovněž pedagogický titul a v současné době vyučuje francouzskou literaturu na gymnáziu v Porto Vecchiu. Je autorkou neoromantických románů a povídek odehrávajících se na současné Korsice. Píše také detektivní příběhy propojené společnou postavou komisaře Pierruccia. Detektivní tvorba Marie-Hélène Ferrari, zahájená knihou *Le destin se n'en mêle pas*, využívá každodenní prostředí jižní Korsiky. Spisovatelka do francouzského textu integruje korsické výrazy. Konkrétně výrazu dialektu, který je jí vlastní. Jde o zmíněný jazyk jižní části ostrova kolem města Bonifacio, který je velice blízký italské ligurštině.

Důležitá je cílová skupina, pro kterou Marie-Hélène píše. Převážně jde o Korsičany, kteří těmto výrazům rozumějí. Cílem spisovatelky však je, dotknout se také čtenářů na kontinentě. Výrazy místního dialektu jsou do textu začleněny tak, že nepotřebujeme jejich

---

<sup>13</sup> Arrighi, Jean-Marie. *Histoire de la langue corse*. Paris: Editions Jean-Paul Gisserot, 2002.

přesný překlad, pochopíme je na základě francouzského popisu ve větě předchozí, či následující. Autorka se, podle mého názoru, záměrně vyhýbá poznámkám pod čarou. Jejich vyhledávání a čtení je zdlouhavé, rozptyluje pozornost čtenáře a odvádí ho od příběhu, tuto možnost ve více než třísetstránkové knize využije pouze jednou. V překladu zachovám autorčin záměr, zohledním však čtenáře a to tak, že korsický výraz přeložím do českého jazyka tam, kde se mi zdá nadbytečný a těžko odvoditelný. Prioritou je však zachovat korsické výrazy tam, kde jsou zcela srozumitelné.

### 3.3.1 *Le destin se n'en mêle pas*

Jak jsme již uvedli v předchozí kapitole, román *Le destin se n'en mêle pas* je prvním dílem série detektivních dobrodružství s komisařem Armandem Pieruccim. Odehrává se ve dvou dějových liniích. První z nich nám vypráví o mladičké vdově, která je přesvědčená, že smrt jejího manžela, patřila někomu jinému. Nastěhuje si do domu milenku svého zesnulého muže, aby jí hlídala děti, a na vlastní pěst pátrá po příčinách vraždy. V druhé linii příběhu přichází na scénu komisař Pierucci, obtloustlý policista trpící diabetem, který pátrá po příčinách zločinu. Vyslýchání osob a sledování stop mu však komplikuje jeho zdravotní stav a nedisciplinovaní podřízení. Příběh se odehrává na jižní Korsice, přibližuje povahu místních obyvatel a vzhled korsické krajiny.

## 4. Umělecký překlad

Literární text v cizím jazyce se může jevit, i přes jeho vysoký básnický obsah, jako bezduchý výběr znaků. Teprve poznání cizího jazyka nám umožní vnímat krásu sdělení literárního díla, do té doby je nám jeho obsah zatajen. Dalším způsobem je překládání.

Překladatel musí pro svou práci důkladně znát oba jazyky, pak je schopen sám ustanovit nutná pravidla pro převedení textu. Nejlépe sama práce nás naučí, jak správně překládat, protože čím častěji překládáme, tím více jsme schopni vnímat krásu a vlastnosti slov, obrátů a opisování myšlenek. Dva jazyky se mohou lišit mnohými faktory. Čím více je jazyk originálu vzdálen naší řeči, tím složitější je jeho překlad. Rozličnosti mohou být v přenesených výrazech, ve svobodě skládat slova, ve skloňování a časování, v přičestích nebo třeba ve snadnosti rýmu. Zachování čistoty jazyka je však důležité při každém převádění textu. Přeložené dílo se nám má jevit jakoby bylo původní. Důležitým požadavkem je, abychom překladem zobrazili celý originál, aby byl překlad *věrný*. Tohoto lze docílit překladem *doslovným*, a to přetlumočením jednotlivých slov. V případě, že se pokusíme o překlad pouhých myšlenek, půjde o překlad *volný*. Musíme však dbát, aby byl text stále vázán na originál. V případě, že se od originálu zásadně vzdálíme, nejde již o překlad nýbrž o *zpracování*.

I přesto, že je ve dvou různých jazycích mnoho neshod, je překládací i překládaný jazyk schopen totožných myšlenek. Překladatel tedy musí přijít na způsob, jak pomocí svého vyjádřit myšlenky cizího. Použije-li spisovatel zkomoleniny, cizí slova, výrazy v jiném než obvyklém významu nebo využije dialektu, musí i překladatel využít možností svého jazyka. Zmínili jsme již, že předkladatel je nucen dokonale ovládat oba jazyky. Je třeba však rozumět, že je nucen ovládat jeden jazyk tak, aby byl schopen ho číst, v domácím však musí být schopen psát, to znamená, že jeho znalosti o něm musí být mnohem širší než o jazyce, ve kterém čte.<sup>14</sup>

Bohumil Mathesius v knize Jiřího Levého zmiňuje, jak nepřesné může být pojmenování *překlad*. Podle něj by bylo mnohem příhodnější pojmenovat tuto činnost *transformace*. „Dobře překládat znamená vyjmout celou tkáň z jednoho kulturního organismu i s kořínky a živnou půdou a opatrně ji přesadit do druhého organismu. Dobrý překladatel může a má autora znásilnit (je-li potřeba), zkrátit, prodloužit, doplnit, překomponovat,

---

<sup>14</sup> Levý, Jiří. *České teorie překladau*. Praha: Ivo Železný, 1996.



*zkrátka tomu chudákovi pomoci.*“<sup>15</sup> Při překladu musí překladatel zohledňovat zákony jazyka, do kterého překládá, nad zákony jazyka originálu. Měl by, podle Bohumila Mathesia, také občas použít cizí vazby, aby tak upozornil čtenáře, že nečte originál. Z tohoto důvodu i já v překladu knihy Marie-Hélène Ferrari ponechám výrazy korsické mluvy.

#### 4.1 Výrazy opsané v textu

V následujícím textu uvidíme, jakým způsobem jsou korsické výrazy zakomponovány do textu. Jako překladatel v těchto případech zachovám dialekt v jeho nezměněné podobě. Čtenář snadno odvodí význam slova díky repetici českého výrazu. Cizojazyčné slovo nijak nebrání správnému porozumění textu, ani nenarušuje jeho plynutí. Naopak bychom mohli považovat za nesprávné korsický výraz opomenout. Ošidili bychom čtenáře o uvědomění si, že se příběh odehrává jinde než v českém prostředí. Tento cizorodý jazykový prostředek je sám uměleckým prostředkem a záměrem autorky.

##### **Příklad 1**

*Nimu (= nikdo)*

Personne n'avait vraiment fait attention à lui, quand il était arrivé en ville. Personne! Pourtant, il ne ressemblait ni à un touriste, ni à un Corse. Il ne ressemblait pas à un de ces clochards de l'Europe de l'Est qui s'installent aux portes des supermarchés, nantis d'un chien sage aux yeux tristes. Il ne ressemblait pas au rempailleur qui venait encore... De moins en moins souvent, demander un emplacement pour faire son petit commerce, avec sa belle caravane et sa grosse femme qui faisait de gargantuesques couscous, pour remercier les gens de ne pas les chasser. Il ne ressemblait pas à un militaire en permission qui descend de la base de Solenzara en quête de filles et l'aclool. Il ne ressemblait pas à un père, il ne ressemblait pas à un fils, il semblait n'avoir été enfanté par personne et semblait n'être attendu de personne au monde.

*Nimu.* Personne ne ressemble à personne. (18)

*Nikdo si ho doopravdy ani nevšimnul, když přijel do města. Nikdo! I přesto, že nevypadal jako turista ani jako Korsičan. Nevypadal ani jako žádný z těch pobudů z Výhodní Evropy, kteří se svým psem se smutnými očima vysedávají před supermarketem. Nepodobal se ani vyplětači židli, kteří sem jezdí... čím dál tím méně často, aby poprosili o plácek, kde by si mohl otevřít svůj stánek, se svým parádním karavanem a tlustou manželkou vařící obrovitánský kuskus,*

---

<sup>15</sup> Levý, Jiří. *České teorie překladu*. Praha: Ivo Železný, 1996, str. 189.

*jako dík místním za to, že je neloví. Nepodobal se sezónnímu pracovníkovi, trochu moc bledému, hubenému a nervóznímu, lačnickému po diskotéce a mladých holkách. Nepodobal se ani bývalému legionáři, který tady po odjezdu jednotky zůstal sám. Nepodobal se vojáku, který na propuštěák seběhl ze Solenzary, aby si užil holek a alkoholu. Nepodobal se otci, nevypadal ani jako něčí syn. Zdálo se, jako by ho nikdo nevychoval, nikdo na světě neporodil.*

*Nimu... Tento nikdo se nikomu nepodobal.*

V následujícím případě, autorka zakomponovala do textu korsický výraz velmi poeticky. Jeho význam, jak je zřejmé z ukázky, je vysvětlen v předchozí větě. Dále v textu se k němu autorka vrací již bez vysvětlení (viz situace 2). Čtenář si bude schopen vybavit, že jde o přezdívku, která naznačuje vřelý vztah mezi bratry.

## **Příklad 2**

*Umbriciettu (= stín stínu, malý stín)*

### **Situace 1**

Oui! Les lui tuer ses chjuchi, il aurait pu. Un jour il ferait! Serrés l'un contre l'autre, tout comme là-haut sur la falaise, ils se taisaient et baissaient la tête! Ils ne craignent pas moins la colère de leur mère, que ces sauts dans la peur du vide, mais tout bon Bonifacien sait affronter les bourrasques, de quelque nature qu'elles soient. Et le petit, comme toujours, était l'ombre de l'épaule de son frère. C'est d'ailleurs comme cela qu'on l'appelait l'enfant, depuis qu'il avait pris, tout minuscule encore, l'habitude de se réfugier dans ce creux hispitaliser et rassurant. Ce creux qui s'interposer toujours entre lui et le monde. «L'ombre de mon épaule.» L'*Umbricettu*... Il s'énervait le cadet à ce surnom, qui puortant lui resta! (14)

*Ano! Mohl jí zabít její děti, klidně mohl. Jednou by mohl!. Tisknouce jeden druhého, jako tam nahoře na útesu, se skloněnou hlavou mlčeli. Měli menší strach ze skoku do prázdna, než z toho, že se máma bude zlobit, ale jako správný rodáci z Bonifacia, nebáli se čelit poryvu větru, ani žádné jiné přírodní síle. Ten mladší byl jako vždy stínem ramene svého staršího bratra. Ostatně, tak se mu říkalo již od doby, kdy se ještě jako úplně malý schovával za svého bratra. Tento bezpečný úkryt ho chránil před celým světem. „Stín mého ramene,“ Umbriciettu... Vždy se zlobil, když mu tak někdo říkal, i přesto však mu tato přezdívka zůstala.(...)*

Jak jsme již zmínili výše, přezdívka *Umbriciettu* vyjadřuje pozitivní vztah dvou bratrů. Nelze tedy zaměnit výraz *být stínem ramene svého bratra* ( *être l'ombre de l'épaule de son*

*frère*) s výrazem *být ve stínu svého bratra* (*être dans l'ombre de son frère*). Jednalo by se o zcela jinou konotaci. První slovní spojení nám naznačuje, že starší bratr svého mladšího sourozence chránil a nechával ho se za sebe schovávat, naopak druhé tvrzení by znamenalo, že starší sourozenec svého mladšího bratra svou výraznou osobností *zastiňoval*, tedy že na sebe upoutával veškerou pozornost.

## Situace 2

« Parce que le pauvre Paul adorait son frère, quand ils étaient petits, on ne pouvait pas les séparer et le grand prenait toujours pour le petit! *Umbriciettu*, tu ne te rappelles pas? » (82)

*Protože chudák Paul zbožňoval svého bratra, když byli malí. Nemohli se od sebe hnout, nedal na svého mladšího brášku dopustit. Byl jeho Umbriciettu, vzpomínáš?*

Dále uvedu korsický výraz *briaconu*, který je rovněž netřeba překládat, jeho ekvivalent v českém jazyce je uveden hned následujícím slovem. *Briaconu* znamená *opilec*, *pijan* nebo *piják*. Slovo, které následuje, má stejný význam. Slouží jako vysvětlení čtenáři. Můžeme ho v textu tedy ponechat. Podobným způsobem je použito slovo *Perchè* (viz příklad 2), kde slovo v češtině korsickému výrazu předchází. Na následujících dvou ukázkách je také možno demonstrovat, ve kterých situacích se postavy schylují k používání ostrovního dialektu. V obou příkladech jsou postavy rozrušené. Pro demonstraci takového rozpoložení autorka využila korsická slova. Výrazy domácího jazyka totiž nejlépe vystihují citově zabarvená sdělení.

## Příklad 3

*Briaconu* (= *opilec*)

Marie-Savéria attendait, comme elle attendait tous les soirs, que Paul-François rentre, C'était son occupation du soir, attendre! Il faisait la tournée des églises, comme on disait ici. Mais plus le temps passait, et plus ses prières devaient lui prendre du temps, parce qu'il rentrait de plus en plus tard, et de plus en plus saoul. Marie-Savéria pensait qu'il était normal que les hommes se distraient le soir, entre eux, qu'ils se tapent la belote, qu'ils parlent politique, qu'il fasse l'apéro, mais ce qui l'inquiétait, était que Paul-François avait les poches de plus en plus vides et que la nuit était bien noire quand il rentrait, à présent. Elle pestait: le *briaconu*! Le pocheteron! (21)

*Marie-Savéria, stejně jako to dělávala každý večer, čekala, až se Paul-François vrátí domů. Čekání bylo jejím večerním programem. Paul se toulal po kostelích, jak se tady nočnímu*

*tuláctví po hospodách přezdívá. Její čekání bylo s každou nocí delší, protože se vracíval čím dál tím později a čím dál tím opilejší. Marie-Savéria považovala za normální, že se muži večer scházejí, aby se spolu pobavili, zahráli karty, probrali politiku a dali si pár skleniček. Obávala se spíše proto, že Paul-François měl čím dál tím hlouběji do kapsy a noci teď byli temnější, když se vracel tak pozdě. Proklínala ho: briaconu! Ty opilče!*

#### **Příklad 4**

*Perchè (= proč)*

Elle l'avait comprise, la verité!

Elle l'avait comprise au moment même où elle formulait ses hypothèses devant le vieux Barcelli!

La verité, l'affreuse, la laide et l'incroyable verité, c'est que c'était bien sa propre mort qu'on était venu lui porter, au pauvre Paul-François, la sienne, pas celle d'un autre... Et elle voulait savoir pourquoi? *Perchè?* (61)

*Došlo jí to!*

*Došlo jí to přesně v ten moment, kdy sdělovala své domněnky starému Barcellimu,*

*Je to pravda. Děsivá, těžce přijatelná, ale pravda. Ta smrt opravdu náležela chudáku Paulovi. To jeho chtěli zabít, ne jiného... A ona chtěla vědět proč? Perchè?*

V dalších ukázkách uvedu korsická slova, která se podobají českým výrazům, čtenáři tak snadno dojde jejich význam. Ponechám je tedy v nezměněné podobě. Tento způsob integrace korsického jazyka je, podle mého názoru, nejelegantnější řešením. Díky své značné podobnosti s českým jazykem není výraz rušivý. Čtenáři neklade při porozumění námahu, upozorní ho však opět svým cizorodým tvarem na skutečnost, že se příběh odehrává jinde než v českém prostředí.

#### **Příklad 5**

*Banditu (= loupežník, lupič, bandita)*

Cette verité, qui la submergeait à présent, était l'évidence d'avoir passé tant de temps avec un homme qu'elle croyait connaître et qu'elle ne connaissait pas, cet homme dont elle lavait les chemise sales et repassait les caleçons, cet homme qu'elle attendait tandis qu'elle pensait qu'il s'occupait à boire, cet homme dont la photo fixait le neant sur la table de nuit, et bien, cet

homme, même sa photo ne lui ressemblait pas. Et si lui ne se ressemblait pas, alors il ressemblait à quoi? À un *banditu*? Et elle, se ressemblait-elle seulement? (73)

*Ta pravda, která ji teď obklopovala, byla důkazem, že neví nic o muži, se kterým strávila takovou dobu. O muži, kterému prala špinavé košile a žehlila spodky, o muži na kterého čekávala s domněním, že zase někde poplují. O muži jehož fotografie zela na nočním stolku. Ani fotografie se mu teď nepodobala. Jestli se nepodobá jemu, tak komu asi? Banditu? A kdo je teď ona sama?*

### **Příklad 6**

*Infurmazioni (= informace)*

[...] Finelli afficha le visage de celui qui sait quelque chose que les autres ne savent pas et qui veut qu'on le prie, ce que son chef haïssait. Et Dieu seul savait combien il en avait l'habitude! Mais, comme il était un roi pour faire éclore les infurmazioni les plus utiles, Armand savait qu'il n'y couperait pas et que la petite cérémonie allait débiter. Un rituel, une messe, une cérémonie que le façon de la supplier de dire, ce que de toute façon il brûlait d'accoucher. (151)

*[...]Finelli se tvářil, že ví něco, co ostatní ani netuší, a že ho bude zapotřebí prosit na kolenou, aby to prozradil. Jeho šéf nesnášel, když toto dělal a jen sám Bůh ví, jak velkou v tom měl Finelli zábavu. Armand byl však mistrem v získávání těch nejužitečnějších infurmazioni a věděl, že ho nezlomí, pokud nepodstoupí tuto malou ceremonii. Tento malý obřad, rituál snažného prosení ho přesvědčí, aby konečně vyslovil to, co se stejně těší ze sebe dostat.*

#### **4.2 Citoslovce**

Citoslovce jsou symboly nesoucí určitou emocionální informaci. Korsická ani francouzská citoslovce příliš nekorrespondují s těmi českými, a tak je třeba dávat si pozor při jejich překladu. Pro český jazyk nejsou citoslovce typická, jako je tomu ve francouzském či anglickém jazyce, v český psaném textu se tedy citoslovce vyskytují málo. V knize Marie-Hélène Ferrari jde převážně o celá slova mající citoslovečnou funkci, označované také jako

*kletby*. Jsou to často sakrální výrazy. „Tyto výrazy ztratily svůj původní denotační význam a začleňují se do věty jako nositelé emocionálního náboje ve výpovědi.“<sup>16</sup>

Podle Jiřího Levého je možné považovat překladatelovu činnost za tvůrčí. Na základě překladu lze interpretovat překladatelův osobitý styl. Jeho styl lze určit na základě protikladných tezí, ze kterých si překladatel vybral ty, kterými se sám řídil. Možnosti, mezi kterými se překladatel rozhoduje, jsou následující. Překladatel se musí rozmyslet, jestli bude reprodukovat slova nebo ideje originálu. Zda má být překlad čten jako originál, nebo se bude snažit, aby čtenář vnímal knihu jako překlad. Zda bude na svém překladu demonstrovat svůj styl, anebo zachová styl autora. Stejně tak se musí rozhodnout, jestli má být překlad čten jako text náležející do doby překladatele nebo samotného spisovatele. Musí se také rozhodnout, zda do překládaného textu něco přidá nebo z něj ubere.

V textu *Le destin se n'en mêle pas* se mimo francouzská citoslovce objevují dvě korsická citoslovce. Ta francouzská jsem se rozhodla přeložit. Korsická citoslovce v přeloženém textu ponechám v původním tvaru. Mým cílem je, aby si český čtenář neustále uvědomoval, že se příběh odehrává na Korsice. Jak jsem již zmínila výše, ostrované korsičtinu z každodenní komunikace téměř odstranili. Citoslovečné výrazy jsou však běžné, a to zejména slovo *mì*. V českém jazyce lze tento výraz přeložit kontaktoвыми prostředky například *na!*, *tu máš!*, *koukej!* nebo *hele!* popřípadě *ty jo!* Z následujících ukázek je patrné, že je možné zvolání *mì* použít v negativním smyslu jako citoslovce údivu a pohoršení. V příkladu 5 však sledujeme situaci, kdy je výraz rovněž použit pro vyjádření překvapení, nejde však již i zápornou emoci, nýbrž o radostné zvolání. *Mì* jakoby zvyšuje naléhavost výpovědi, a to v jejím pozitivním i negativním významu.

### **Příklad 1**

*Mì* (= *na*, *tu máš*, *koukej*, *hele*, *ty jo*)

### **Situace 1**

«Vous, il vous avait mise au courant?

-De rien de tout, mais moi, je sais trouver ce qu'on ne me dit pas.

-Et donc, c'est quoi qu'on vous disait pas?

---

<sup>16</sup> Knittlová, Dagmar, a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, str. 27.

Il y eut un silence un peu trop long et l'aiguille grimpa à l'hostilographe.

«En fait, tu sais rien et tu es venues pour que je parle. Rincanement. *Mì!* L'autre, mais pour qui elle se prend? » (66)

„*A vám? Vám o tom něco řekl?*»

-*Vůbec nic, ale já umím zjistit, co mi kdo neříká.*

-*A jo. A co vám kdo neřekl?*

*Nastalo dost dlouhé ticho, ručičky na hodinkách tikaly.*

„*Vlastně nevíš vůbec nic a přišla jsi, abych mluvil já. Ušklíbl se. Mì! Kdo si myslíš, že seš?*“

### **Situace 2**

« Mais non, sans cervelle, c'est par rapport à ce qui s'est passé dans la journée que j'ai fouillé la chambre. Ce matin, moi dans la tête, j'avais l'idée que le vieil Aimé... »

Silence offusqué de l'autre:

«Aimé, LE Aimé?»

Barcelli! Oui! Et qui?

-Mì, Barcelli, t'as été voir Barcelli, mais t'es malade!...» (78)

„*ale né, blbost, prohledávala jsem pokoj, kvůli tomu, co se stalo dneska. Dneska ráno mě napadlo, že starý Aimé..*“

„*Aimé, TEN Aimé?*»

-*Barcelli! Jo, a kdo jiný?*

- *Mì, za Barcellim, ty jsi šla za Barcellim, ty seš fakt nemocná!*“

### **Situace 3**

«Tu sais quoi? J'ai rencontré quelqu'un de très sympa, un pinzutu médecin qui a été très charmant et qui m'a aidée à rentrer.

-Ben dis donc, tu ne perds pas de temps, toi!

-Mì, la langue! Tu vois le mal partout. Cela te va bien! » (212)

*„Víš co? Potkala jsem někoho fakt prima. Jednoho francouzského doktora. Byl vážně okouzlující a odprovdil mě domů.*

*-Ty teda neztrácíš čas!*

*-Mì, co to povídáš! Ty vidíš to špatné všude. To ti je podobné!“*

#### **Situace 4**

*-Je ne sais pas, mais qu'est-ce qu'on risque à aller voir?*

*-Maintenant?*

*-Mì! La folle! Cela fait des années que personne n'y est allé, depuis qu'on a les petits, on n'y a plus remis les pieds. La machja, elle a dû tout envahir, il faut aller équiées et de plein jour.  
(280)*

*„Já ti nevím. Co riskujeme tím, že se tam zajedeme podívat?*

*-Ted“?*

*-Mì, jsi blázen! Už jsou to roky, co tam nikdo nebyl. Od té doby, co máme děti, jsme tam nebyli. Bude to tam určitě celé zarostlé. Museli bychom tam za dne a se zahradnickým náčiním.“*

#### **Situace 5**

*-Mì, Marie et les petits.*

*La jeune femme sortit du snack pour aller accueillir son amie.*

*-Comme ils ont grandi, depuis combien de temps elle a perdu ses boucles, Fanny, et mì, comme ils ressemblent à...*

*Elle laissa sa phrase en suspens de peur de commettre une « boulette ». (96)*

*„Mì, Marie s dětma“*

*Mladá žena vyšla ze stánku přivítat svou přítelkyni.*

*-Ti ale vyrostli“ A odkdy už se malé Fanny nevlí vlásky, mì, jak ti se podobají na...*

*Nedokončila větu. Bála se, že řekne nějakou hloupost.*



V textu se objevuje také *kletba*, o které jsem se zmínila již výše. Jde o výraz *Porca Madonna*. I přesto, že jde o slovo s nebeskou<sup>17</sup> tematikou, je jeho význam značně hanlivý. *Porcu* znamená *vepřový*, *prasečí*, ale i *prasácký*, *špinavý* a *oplzlý*. *Porca Madonna* bude tedy znamenat doslova *špinavá Panna Marie*. V Češtině máme možné ekvivalenty jako *Propánaboha*, *Ježiši* nebo *Můj Bože*. Tyto výrazy mi však nepřijdou dostačující, protože ve svém významu danou nebeskou postavu nehaní. Příhodnější mi přijde výraz *ksakru*. V jednom případě, však výraz ponechám v jeho původním znění. Stojí samostatně, takže není rušivý a zachovám tím alespoň opět záměr autorky přiblížit korsickou mluvu.

### **Příklad 1**

*Porca Madona* (= *špinavá Madona*, *ksakru*)

### **Situace 1**

Abasourdie, elle s'assit sur la première marche et se prit la tête dans le mains. Paul-François, son Paul François, il était dans les affaire.

*LES AFFAIRES!*

Porca Madonna!

L'autre cuillon, il avait trouvé que ça: se coller dans les affaires!(68)

*Ohromená si sedla na první schod. Hlava jí padla do dlaní. Paul-François, její Paul-François, se dal k mafii!*

*K MAFII!*

Porca Madonna!

*Ten blbce neměl nic jiného na práci, než se dát k mafii!*

---

<sup>17</sup> Dagmar Knittlová rozlišuje kletby s nebeskou (*propánaboha*) a sakrální (*k čertu*) tematikou.

## Situace 2

« Livia, Livia, amène toi! Je vais me casser la figure! »

Marie-Savéria se trouvait perchée sur un escalade et elle tentait de descendre un carton, remisé au-dessus de l'armoire. Mais elle avait préjugé de ses forces, surtout dans une pareille posture et la jeune femme et le carton menaçaient de choir.

Livia arriva en courant.

«*Porca Madonna*, mais tu as un grain, toi! » (277)

„*Livie, Livie, pod' sem! Rozbiju si tlamu!*“

*Marie-Severia stála na stoličce, pokoušejíc se sundat krabici ze skříně. Přecenila ale své síly a na stoličce se nedokázala udržet. Vypadalo to, že jí krabice spadne.*

*Livia přiběhla.*

„*Ksaku, ty máš ale kořínek!*“

Rozdíl mezi dvěma výpověďmi je patrný. V situaci 1, jde o vnitřní monolog hlavní postavy. Marie-Savéria je překvapena a pohoršena zjištěním, že se její muž dal k mafii. Zaklela si *Porca Madonna!* I přesto, že čtenáři nemusí být patrný význam slova, dojde mu, že jde o zvolání. Cizí výraz jsme se tudíž rozhodla ponechat. Zcela jiná je další ukázce. Kdybychom v překladu situace 2 ponechali *Porca Madonna*, mohl by mít čtenář pocit, že jde o sprostou nadávku mířenou Marii-Savérii, skutečnost je jiná a tak jsem raději využila českého výrazu.

### 4.3 Vulgarismy a nadávky

Výrazy kleteb jsou často hanlivé, jejich překlad tak úzce souvisí s překladem vulgarismů. Jde o velice citlivé téma. Překladatel si musí dávat pozor při výběru slov. Co je totiž v jednom jazyce velice nevhodné, může být v druhém ještě přijatelné. Záleží na frekvenci použití. Čím častěji daný výraz lidé používají, tím více se stírá jeho vulgárnost.<sup>18</sup> Subjektivní výběr výrazu v českém jazyce může pozměnit významovou hodnotu. Aby nedošlo k významné změně autorčina záměru, dané výrazy v textu ponechám.

---

<sup>18</sup> Knittlová, Dagmar, a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

## Příklad 1

*Lofia* (= *prostitutka, lehká dívka*)

*Lofia* pochází z anglického *love* (v češtině *milovat*), v korsičtině je však tento výraz velice hanlivý. Označuje ženu, která „miluje snadno“, v češtině jde o označení pro *prostitutku* nebo *lehou dívku*. V českém jazyce existují ekvivalenty stejné míry vulgarity. Autorka se, podle mého názoru, záměrně snaží vyhnout tak silné vulgaritě. Sprostý výraz ve výpovědi postav zmírňuje korsickým pojmenováním, ani překladatel tak nemusí využít tabuizovaných slov.

### Situace 1

«Écoute-moi bien, *lofia*: j'étais au courant pour toi et Paul-François depuis le début et je n'ai rien dit. Tu as tout fait pour l'avoir (grosse insistance sur *tout* prononcé sur deux tons) et ce n'est pas une bouche mais cent qui me l'ont raconté, en insistant pour dire que c'était pour « mon bien ». Tu n'arrives pas à te trouver un mari à toi. Alors tu prends celui des autres. Mais tout a un prix, maintenant, il faut régler l'addition. [...]» (34)

„*Poslouchěj mě, lofia: o tobě a François jsem věděla od začátku a nic jsem neřekla. Udělala si všechno, abys ho měla (velký důraz na slově všechno, vyslovené ve dvou slabikách) a neslyšela jsem to jednou. Sto lidí mi to, prej pro moje dobro, vykládalo. Nejsi schopná si najít vlastního manžela, tak ho kradeš těm ostatním. Ale všechno má svou cenu, teď musíš splatit, co mi dlužíš.*“

### Situace 2

Další ukázkou je podobný případ. Jde o vnitřní monolog hlavní postavy. Myšlenky jsou přímé, postava přemítá nad svými rozhodnutími. Je na sebe také naštvaná, že nechala své děti u milenky svého zesnulého manžela. Tuto ženu označuje rovněž *lofia*. Vzhledem k tomu, že jde o vnitřní monolog, neužila bych korsického výrazy. Nezdá se být v textu funkční. Slovo *lofia* nahradím slovem *poběhlice*.

Se demandant quoi faire maintenant, et peut-être rentrer? Je ne sais pas... Et je suis comme une pumataghja à laisser mes enfants comme ça. à la *lofia* de mon marie...Et qu'est-ce qui m'a pris? La tête lui tournait de la conversation avec Monsieur Barcelli, qu'on sait pas ce qui aurait pu lui venir comme idée, à celui-là, et j'ai même les armes dans le coffre sous la valise, que les gendarmes, s'ils m'arrêtent, mais qu'est-ce qui m'a pris donc? Parole, je suis bonne à enfermer à Castallucciu. Je sais plus où je vais, moi, mais aussi, tout ça...(69-70)

*Ptala se sama sebe, co ted' udělá: mám se snad vrátit? Nevím...jsem jak krkavčí matka, že jsem nechala svoje děti jen tak té poběhlici. Co mě to popadlo? Točilo se jí v hlavě z celé té konverzace s Barcellim: nechápu, co mě to napadlo, mám dokonce v kufru zbraň. Co asi řeknu polici, jestli mě zastaví? No co mě to popadlo? Jsem tak zralá na to, aby mě zavřeli do blázince. Už nevím, co dělám a ještě to všechno...*

### **Situace 3**

Třetí případ, kde se vyskytuje *lofia*, je velmi ostrá hádka. Hlavní postava chce, na rozdíl od předchozí ukázky, použitím tohoto výrazu druhé postavě ublížit. Nemůžeme ho tedy opomenout, protože bychom narušili atmosféru situace. Český vulgarismus by byl velice rušivý, ponechám korsický výraz.

*C'était pas de gueuler mais, qu'il fallait, mais de changer de culotte, répondit l'autre, méchante.*

*Le ton commençait à monter, de toutes les rancœurs entassé de chaque côté, et cela chuchotait aigre maintenant.*

*-Quoi, mes cullottes, elle sot toujours plus propres que les tiennes, pétasse, Lofia à deux euros. (80)*

*„Měla sis spíš měnit kalhotky než ječet.“odpověděla druhá zlomyslně.*

*Tón hádky se začal zvyšovat. Hořkost vřela v obou ženách.*

*-Cože? Moje kalhotky jsou pořád čistější než ty tvoje, štětko, Lofia, co jde za dvě eura.*

### **Příklad 2**

*Baullu (= blbec, imbecil, hlupák, pitomec)*

Další korsickou nadávkou užitou v textu je *baullu*. V češtině tento výraz znamená *blbec, imbecil, pitomec* nebo *hlupák*. Vzhledem k tomu, že se autorka nesnaží v textu výraz opsat, aby byl čtenář schopen mu rozumět, nebudu ani já v textu vysvětlovat, co daný výraz znamená. Aby výraz nebyl v textu matoucí, jednoduše ho nahradím českým ekvivalentem. Čtenář by si nemusel, ani přibližně, domyslet význam z kontextu. V první ukázce se hlavní postava Marie-Savéria obává vejít do svého bytu, protože tam někoho slyší. V bytě již čeká Livia, která ji ubezpečí, že může vejít. Livii přijde legrační, že má Marie-Savéria strach, a tak ji osloví *Baüllla* (*Baullu* v ženském rodě).

### Situace 1

«Oh, qui y aura? Hurla-t-elle sans oser toutefois rentrer.

-Entre *Baïlla*, c'est que moi! Et Livia jaillit de la cuisine pour happer les petits dans les bras et les rentrer. [...]» (102)

„*Halo, je tady někdo?*“ *křikla. Neodvážila se hned vejít.*

-*Pojd' dovnitř, hloupá, to jsem já! Livia vytryskla z kuchyně, objala děti a vzala je dovnitř.*

### Situace 2

Další uvedenou situací je vnitřní monolog Marie-Savérie. Zjistí, že předměty, které ukradl její manžel, jsou léta v jejich bytě a ona to ani nepostřehla. Označuje sebe samu za hloupou, nevěří, jak ke všemu mohlo dojít.

-Les objets volés qui traînaient ici. Je me suis trouvée trop *Baïlla* et j'avais trop la honte. Et puis, il y a eu trop de chose qui se sont passées ces derniers temps. J'ai fait un genre d'overdose. Je crois que je me donne a nausée à mon mari tordu et révélations qui n'en finissent plus. (212)

*Ty ukradené věci se povalovali tady. Připadala jsem si dost hloupě a styděla jsem se. Navíc se stalo tolik věcí za poslední dobu. Je toho na mě moc. Zvedá se mi žaludek z mého zvráceného manžela i ze všech těch nekončících odhalení.*

### Situace 3

Jako dalšího *baïllu* označí komisař Pierucci svého podřízeného, který si pořídil nafukovací pannu a chce ji s sebou vzít na vyšetřování. Užití hanlivého výrazu naznačuje rovněž atmosféru situace a vztah jednotlivých postav. Komisař použitím výrazu *baïllu* dává najevo své vyšší postavení a vyjádruje také své pohoršení nad situací.

« On peut l'emmener?

-Même pas tu y penses *baïllu*, ou je te fais enfermer à Castellucciu!» (302)

„*Můžeme ji vzít s sebou?*

-*Ani na to nemysli, pitomče, nebo tě nechám zavřít do blázince.*“

## Situace 4

Na konci příběhu, Marie-Savéria odhalí, že za vraždou jejího manžela stojí jeho milenka Livia. Ta si z Marie-Savérie utahuje, že je hloupá, že na to nepřišla dříve. To ona zabila Paula-François. Během vraždy, byli s komplicem převlečeni do motorkářského oblečení a mluvili sicilsky. S použitím výrazu si čtenář opět uvědomí vztah postav. Livia se cítí povýšeně a použitím výrazu *baïllu* Marii-Savériu poníží.

-Qu'est-ce que j'ai rigolé, quand tu aillais de partout pour dire que ton imbécile de mari, il avait attrapé la mort d'un autre et que les assassins venaient de Sicile, mais *baïllu*, il suffit d'ouvrir Internet pour tout savoir sur la Mafia et les jurons qu'ils profèrent dans les moments stratégiques. (329)

*-Jak jsem se nasmála, když si všude vykládala, že tvůj pitomý manžel zemřel smrtí, která patřila jinému, a že vrahové jsou ze Sicílie. Ty hloupá. Stačilo se podívat na internet a hned jsem věděla o Mafii vše. Dalo se zjistit, i jaké nadávky používají.*

### 4.4 Hovorový jazyk

V knize *Le destin ne s'en mêle pas* se vulgarismy objevují převážně v dialozích. V těchto částech textu, je přirozené, že autorka využívá mluvené řeči s hovorovými výrazy. Jde o mluvenou formu jazyka, která využívá hovorově příznačných slov, které mají často blízko k nespisovné řeči. Tuto změnu je nutno rozpoznat i v překladu.

## Příklad 1

### Situace 1

« T'es rentrée? »

-oui!

-Arrive, j'suis à la cuisine » (210)

„Už seš doma?“

-ano!

-Pod', sem v kuchyni.“

Způsob vyjadřování charakterizuje postavy samotné a naznačuje postavení, vztah mezi jednotlivými postavami nebo atmosféru situace. Tyto stylistické nuance je nutno v překladu

dodržet. Zjemňováním nebo zabarvováním výrazů bychom se vzdálili originálu. Je třeba zachovat charakter postav.

## Situace 2

« Vous n'avez rien d'autre à faire qu'emmerder les gens?

-il vaudrait mieux, Madame, que le ton de notre conversation devienne plus civil, dans votre intérêt. »

„Nemáte nic jiného na práci než otravovat lidi?“

-Bylo by lepší, paní, aby byl tón naší konverzace civilizovanější. Ve vašem zájmu.“

V překladatelství se často venkovská mluva nebo regionální nářečí naznačuje rozdílnostmi českých dialektů nebo jazykem blízkým češtině (polština, slovenština). Konkrétní nářečí či jazyky jsou však spjaty s konkrétními místy, na čtenáře to tak působí rušivě a často dokonce i komicky.<sup>19</sup> I z tohoto důvodu jsem se v překladu rozhodla korsické výrazy ponechat nebo je úplně vypustit, nenahradím je českými ekvivalenty.

## Příklad 2

*Frasca* (= *prachy*)

V češtině *frasca* znamená *list stromu* nebo *uříznutá větev s listím*. V tomto případě však slovo *listy* chápeme v přeneseném významu jako označení peněz (v češtině *prachy*). Uvedu úryvek, ve kterém tento výraz ponechám. Autorka hned po daném výrazu vložila mezi čárky výraz ve francouzštině, tento způsob využiji.

## Situace 1

Cette petite veuve toute fraîche devait manquer de *frasca*, de monnaie, alors il lui prêterait bien volontiers contre quelques compensations, en tant pis pour les clichés, il y avait longtemps qu'il n'était plus dérangé par les clichés, sa vie entière était un cliché.(49)

*Té mladičké čerstvé vdově museli chybět frasca, peníze, klidně by ji za nějakou tu kompenzaci půjčil. K čertu s klišé, už je to dlouho, co se nějakým klišé nedá rozhodit, celý jeho život je jedno velké klišé.*

---

<sup>19</sup> Levý, Jiří. *České teorie překladu*. Praha: Ivo Železný, 1996.

## Situace 2

V následujícím případě slovo *frasca* nahradím slovem *prachy*. Překladatel musí zachovat ideový obsah. Text, ve kterém je překlad stylizovaný, však musí splňovat i estetickou funkci. Kdybych ponechala korsický výraz v textu, byl by rušivý a pravděpodobně by nutil čtenáře vracet se v textu, aby zjistil, co daný výraz znamenal.

- On m'a dit que son salaire lui suffisait pas et que ses parents, ils rallongent tous les mois, mais qu'il en fallait plus. Toujours plus! Peut-être que Firpi, elle lui courait pas après, que pour son joli petit derrière. Parce que la frasca, il la lâchait facilement, lui.. (157)

*Řekli mi, že její plat jí nestačil, rodiče jí vypomáhali každý měsíc, ale stále potřebovala víc. Pořád víc! Třeba za ní Firpi neběhal jenom kvůli jejímu pěknému pozadí. Prachy utrácel snadno, to on uměl...*

V následujících odstavcích uvedu ukázky, ve kterých autorka použila korsického dialektu tak, že českému čtenáři nemůže být bez nápomoci jasný význam těchto slov. Kdybych korsický jazyk v následujících výňatcích nechala, byl by matoucí. Čtenář si již z předchozího textu uvědomuje, že se příběh odehrává na Korsice. Jako překladatel ho tudíž nebudu v následujících příkladech zatěžovat cizími výrazy.

### Příklad 3

*Esattamente (přesně, věrně, správně, docela)*

«Moi je veux savoir qui c'est, esattamente, l'homme que j'avais épousé et je ne vais pas m'arrêter là! Dit- elle d'une petite voix têtue. (52)

*Chci vědět přesně, co byl muž, kterého jsem si vzala, zač. A jen tak s tím nepřestanu! Odpověděla vdova umíněně.*

### Příklad 4

*Pezzu (= kousek, kus)*

La jeune femme réfléchissait qu'elle avait tout intérêt à prendre celle-là, qui n'hésiterait pas à mouiller son tee-shirt plutôt qu'une autre jeune qui cuverait ses fêtes tout l'été à l'ombre de ses parasols, à draguer le *pezzu*. (98)



*Mladá žena přemýšlela nad tím, že by měla zaměstnat tuhle tu, která nebude váhat, když bude zapotřebí propotit tričko, spíše než tu druhou holku, která celé léto akorát po večírcích střízlivěla pod slunečníkem, doufajíc že někoho klofne.*

### **Příklad 5**

*Pumataghju (= chudý turista)*

Výraz *pumataghju* označuje doslova *požírače shnilých rajčat*. Označujeme takto chudého člověka, který nemá peníze na to, aby jedl čerstvá rajčata. Dnes tento výraz Korsičané používají pro označení turistů, kteří svým chováním a zjevem demonstrují, že nemají moc finančních prostředků. Je třeba si také uvědomit, že je ostrov oblíbenou turistickou destinací. Pro spoustu obyvatel je obživou právě sezónní cestovní ruch. Není tedy divu, že v korsičtině existuje výraz, který rozlišuje bohaté turisty od těch chudých.

À la plage où il parvint enfin, il se défit de sa veste de lin et retira ses chaussures. Il ne ressemblait pas à un *pumataghju* dans ses vêtements qui, même froissés, avaient de l'allure et il avait l'air trop hagard pour être pris pour un vacancier. (114)

*Konečně došel na pláž, kde si rozepnul vestu a sundal boty. Nevypadal jako chudák, i přesto že měl zmačkané oblečení, nepůsobil odpudivě. Na to, aby ho považovali za turistu, vypadal moc vyplašeně.*

### **Příklad 6**

*Pinzuti (= Francouz z kontinentu)*

Korsika je oficiálně francouzským regionem, ostrované však často kladou důraz na rozlišení Francouzů z kontinentu. V korsickém jazyce tak existuje výraz *pinzuti*, který označuje takovéto Francouze. I přesto, že si na rozlišení ostrované takto zakládají, nejde vždy o negativní označení. Zabarvení lze pochopit z následujících situací.

#### **Situace 1**

«Donc, tu ne me remets pas? »

[...]

«Non je suis désolée, Monsieur, je ne vous reconnais pas. Vous êtes? »

Des pinzuti qui cherchaient l'aventure de l'été, elle en avait vu passer des quintaux, on la lui faisait pas à elle! (115)

„ Tak ty mě nepoznáváš? “

[...]

„Ne, je mi líto pane. Nevím, kdo jste.“

*Takových Francouzů, co si na prázdninách hledají letní románek, viděla už kvanta. To na ni neplatí!*

### **Situace 2**

«Tu sais quoi? J'ai rencontré quelqu'un de très sympa, un pinzutu médecin qui a été très charmant et qui m'a aidée à rentrer. (119)

*„Viš co? Potkala jsem někoho fakt prima. Jednoho francouzského doktora. Byl vážně okouzující a odprovdil mě domů.“*

### **Situace 3**

C'est une cliente. «Une» du Spérone qui veint en demipension comme toi, mais pas aux mêmes heures. Elle m'a demandé de lui trouver quelqu'un avec qui manger, parce qu'elle en peut plus de se trouver seule avec Fred Vargas pour déjeuner.

-Pourquoi? Qu'est-ce qu'il lui a fait, ce monsieur Vargas?

Antonella éclata de rire.

-Fred Vargas! C'est un auteur de romans policiers, parce que cette dame est veuve et qu'elle mange en lisant. Mais là, elle craque.

-C'est une *pinzuta*?

-Non, une Italienne d'origine, mais qui parle mieux français que moi.[...] (223)

*Je to jedna zákaznice ze Spérone, která si u mě platí obědy jako ty, ale ne ve stejných hodinách. Zeptala se mě, jestli nevím o někom, kdo by s ní poodědval, protože už nechce být u stoly jen s Fredem Vargasem.*

-Proč? Co jí ten pan Vargas provedl?

Antonella vybuchla smíchy.

-Fred Vargas je autor detektivních knížek! Ta paní je vdova, no tak si při jídle čte.

- Je to Francouzka?

*-Ne, původem Italka, ale mluví francouzsky lépe než já.*

### **Příklad 7**

*Burdicottu (díra, brloh, doupě)*

*-Ce n'est pas pour moi que je parle, pauvre idiote, j'ai un travail, moi! Le 28 mon patron il ne se fait pas tirer l'oreille pour me payer, mais toi, t'es plutôt dans les ennuis. Si ça te plaît tant que cela de vendre des glaces et des frites, fallait le dire. Vocation: «Frite woman»! Je connaîtrais que toi dans ce cas! En plus, elle est sympa ta patronne, la moitié sud de la Corse attend d'y travailler dans son *burdicottu*. (107)*

*-Kvůli mně to neříkám, chudinko pitomá, já mám svoji práci! Šéf mi pravidelně 28. posílá výplatu, to spíš ty jsi nahraná. Tos měla říct, že se ti líbí prodávat hranolky a zmrzlinu. Hranolková woman! V tom případě jsi asi jediná na světě. Navíc je tvoje šéfka fakt prima, polovina Jižní Korsiky by chtěla pracovat v té její díře.*

### **Příklad 8**

*Avarizia (lakota, skoupost)*

*«Dis donc, si ta mauvaise conscience qui te fait faire les aubergines chez moi le dimanche soir, c'est ça, l'*avarizia*, vaut peut-être mieux qu'on en reste là! Il te manque peut-être le carnet de chèques de Paul, mais moi, de tout ça, je veux plus entendre parler. Tu ferais mieux de partir.[...]» (107)*

*Tak to není špatné svědomí, kvůli kterému u mě v neděli vyvařuješ, ale chamtivost. Bude lepší, když to necháme tak. Tobě možná chybí Paulovi peníze, ale já už o tom nechci nic slyšet. Bude lepší, když odejdeš.*

### **Příklad 9**

*Puttachju (drby, klepy, pomluvy)*

#### **Situace 1**

Il pouvait rendre savoureux n'importe quel *puttachju* et, comme il ne disait jamais les noms de ceux don til narrait les aventures, personne ne lui en voulait vraiment.(138)

*Byl schopný udělat z jakéhokoliv drbu šťavnatou historku, a když nezmiňoval jména, nikdo mu na to nemohl nic říct.*

## Situace 2

Ils étaient nombreux à murmurer maintenant, que Paul-François, il n'avait peut-être pas ramassé la mort de quelqu'un d'autre et qu'il s'était fourré dans une vilaine histoire. Alors Marie-Savéria avait la honte et elle n'osait plus sortir. Les vieilles murmuraient au vent: « Déjà petit, le Joseph, il traînait son frère dans des histoires qu'il aurait mieux fait de laisser où elles étaient et combien de fois la pauvre Berthe elle nous le disait, le souci qu'elle avait et vous vous rappelez, quand il sautaient de la falaise? » Et le vent courait le répéter à tous les coins de rue et il fit tant et si bien que même la petite veuve, qui ne sortait pas, dans sa chambre, elle l'entendit. Pas très gentil, ce vent des *puttachji*... (144)

*Spousta lidí si teď šeptalo, že se Paul-François namočil do špinavých záležitostí a že smrt, o které si všichni mysleli, že patřila jinému, náležela opravdu jemu. Marie-Savéria se styděla a už se neodvažovala vycházet z domu. Domněnky starých drben se nesly ve větru: „Už jako malý, Joseph vláčel svého bratra do nekalých plánu, které raději měli nechat být. Kolikrát nám o tom chudák Bertha vykládala. A vzpomínáte, jak skočili z toho útesu?“ Vítr uháněl a rozfoukával pomluvy do všech koutů tak, že i Marie-Savéria, která nevycházela ze svého pokoje, je slyšela. Není moc laskavý, ten vítr pomluv...*

## Příklad 10

*Macagna (ušít boudu, dělat si z někoho legraci)*

Pieri, vexé, marmonna et prit son paquet de clopes qui traînait, avant claquer la porte. Il fut suivi de son collègue qui le prenait encore en *macagna* dans le escalier. Le téléphone sonna dans le bureau qu'Armand Pierucci venait de quitter et il jura en y retournant. (169)

*Pieri se urazil, zabručel, popadl svou krabičku cigaret a prásknul dveřmi. Hned za ním ho následoval jeho kolega, který si z něj ještě utahoval na schodech. Ve chvíli, kdy Armand Pierucci opustil kancelář, zazvonil telefon. Nadával, když se tam vracel.*

Jak jsme zmínili výše. Cizí dialekty se řeší vícero způsoby. V knize Marie-Hélène Ferrari se dále setkáváme s vietnamským přízvukem, který český čtenář bezpochyby zná a není těžké jej tedy naznačit. V překladu uvedu přízvuk hláskovou deformací.

## Příklad 1

Elle arrêta la voiture au parking et vit la vieille Vietnamienne, toute chenue, toute parcheminée et qui travaillait là depuis des temps immémoriaux, venir en clopissant vers elle.

«C'est poul quoi? » demanda-t-elle. (45)

*Zaparkovala auto a spatřila starou bělovlasou Vietnamku, která tady pracuje odjakživa, klopítat směrem k ní.*

„Co potřebujete?“ zeptala se.

#### 4.5 Název díla

Autor a překladatel mají při vymýšlení názvu díla stejný cíl. Knihu by si mělo zakoupit co největší množství lidí, a tak je v zájmu obou vybrat poutavý název. Spisovatel a překladatel mají stejnou strategii, nemají však stejné podmínky. Kulturní zázemí a jazykové prostředky se totiž ve dvou jazycích mohou velice lišit.

Výběr titulu přirovnává Olga Krijtová ke světoznámé otázce: *Co bylo dřív, zda slepice nebo vejce?* Tvrdí totiž, že existují autoři, kteří po dopsání povídky mají problém vymyslet chytlavý název, stejně tak jako existují umělci, kteří vymyslí atraktivní titulek a až poté k němu píše román nebo povídku.<sup>20</sup>

Existují dva druhy titulků. Historicky starší avšak i v moderní literatuře využívaný *popisný* název sděluje, o čem bude daný příběh vyprávět, často jmenuje hlavní postavu nebo literární druh. „*Vztah mezi složkou sdělnou a jejím estetickým přetvořením je zde jednoznačně řešen ve prospěch složky sdělné, a proto ani při překladu nenastává jeho porušení.*“<sup>21</sup> Druhým typem je název *symbolizující*, populární od doby, kdy se literatura stala zbožím, které je třeba prodat za každou cenu. Tento typ titulků udává téma díla zkratkovitě. Často jde o symbol naznačující obrazně atmosféru příběhu (*Červený a Černý* od Stendhala). Důležitá je jedinečnost a konkrétnost, což má často za následek umělecký název hraničící s kýčem (*Ve stínu kvetoucích divok* od Prousta). Při překladu názvu je nutno zachovat obrazovost, je však nutno si opět uvědomit rozdílnost jazyků a vybrat slovní obrat, který je běžný v překládacím jazyce. Toto překladatele nutí k přestylizování titulků často k jeho úplnému přetvoření. Překladatelé se snaží také často vyvarovat neznámým cizím jménům stejným způsobem, jako

---

<sup>20</sup> Krijtová, Olga. *Pozvání k překladatelské praxi. Kapitoly o překládání beletrie*. Praha: Vydavatelství Karolinum, 1996.

<sup>21</sup> Levý, Jiří. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1963, str. 32.

to udělal Jaroslav Zaorálek, který přeložil Rollandův román *Colas Breugnon* jako *Dobry člověk ještě žije*.<sup>22</sup>

Pro překlad názvu knihy *Le destin ne s'en mêle* je nutné seznámit se s obsahem díla. Bez znalosti příběhu knihy nelze vymýšlet titulek. Z tohoto důvodu řadím podkapitolu zabývající se překladem názvu až na konec mé práce. Tento detektivní román odehrávající se na jihu Korsiky v okolí města Bonifacio, vypráví o muži (Paul-François Firpi), kterého jednoho večera, když se opilý vracel domů, zavraždili. Jeho žena (Marie-Savéria Firpi) brala tuto smrt za krutou náhodu. Považovala svého muže za obyčejného opilce a myslela si, že neexistoval nikdo, kdo by stál o jeho život. Podle ní měla smrt patřit někomu jinému, proto se rozhodla po příčině pátrat. Zjistila, že se zapletl do krádeží a černého obchodu, a že vrahové si jeho smrt opravdu přáli, aby tak získali lup, který si strádal. Doslovný překlad *Osud se do toho nemíchá* je tedy jasným klíčem k dílu. Jde o název symbolizující původní představu manželky, že na smrti jejího muže nebylo nic náhodného, a že si ji zasloužil, jelikož byl zapletený do nekalých záležitostí. I přesto, že sympatizuji se symbolizujícím názvem, který jen lehce naznačuje děj, nerozhodla jsem se knihu v češtině takto pojmenovat. Obrat se mi zdá krkolomný a slovo *osud* velice těžkopádné, pro detektivní příběh tedy nevhodný. Zmínila jsem již o tom, že název knihy musí být především poutavý. V tomto případě bych při výběru mohla zohlednit, že téma korsické mafie je nedílnou součástí knihy. Myslela jsem si, že by titulek tuto skutečnost mohl českému čtenáři prozrazovat. Atraktivní téma názvu nastiňující zákoutí mafie by však, podle mého názoru, dílo Marie-Hélène Ferrari degradovalo. Nakonec jsem se rozhodla knihu pojmenovat *Hvězdy nad Korsikou*. Pro tento výběr mě inspirovala věta: „Řekněte Marii-Savérii, aby zvedla hlavu a podívala se na hvězdy, jsou fakt krásné, ty hvězdy!“<sup>23 24</sup>, kterou vyslovil Paul-François, ležící postřelený na chodníku těsně před tím než zemřel. Marie-Savéria v textu o tomto přání mnohokrát přemítala. Na konci příběhu však zjistila, že nešlo o žádný poslední nostalgický výdech, nýbrž o zašifrovanou zprávu. Paul-François ukrýval ukradené věci na jejich pozemku, který Marie-Savéria již léta nenavštívila. Toto místo se jmenuje *Roccastella*, neboli *Hvězdy skalisek*. Přeložený název nevytváří totožně asociace jako originální, ale jde rovněž o název symbolizující, jeho pravý význam čtenář odhalí s hlavní postavou, což bylo záměrem i samotné autorky.

---

<sup>22</sup> Levý, Jiří. *Umění překlada*. Praha: Československý spisovatel, 1963.

<sup>23</sup> Ferrari, Marie-Hélène. *Le destin ne s'en mêle pas*. Porto-Vecchio: Édition Clémentine, 2014, str. 27.

<sup>24</sup> Překlad autorky práce

## 4.6 Prostředí Korsiky

Literární dílo přeložené z cizího jazyka do češtiny se stává součástí české literatury. Má však i jinou specifickou vlastnost. Přeložená kniha nás seznamuje s cizí kulturou. Dílo Marie-Hélène Ferrari nám charakterizuje prostředí Korsiky. V popisných pasážích nás seznamuje s krajinným rázem ostrova. Přibližuje povahu korsického obyvatelstva a díky dialogům mezi postavami nás upozorňuje na používání regionálního jazyka. Ve svém překladu zachovám dané národní specifika originálu. Mým cílem je ve čtenáři vzbudit iluzi korsického prostředí. Překladatel nemusí předpokládat znalost čtenáře o korsické kultuře, může však svého čtenáře informovat sám a vychovat ho k lepšímu pochopení cizí kultury. Takovéto překlady mohou přispět ke sblížení dvou kultur.<sup>25</sup>

Překlad začíná být obtížný, nalezneme-li v textu slova, ke kterému v českém jazyce chybí vyjadřovací prostředky. Překlad také můžou znesnadnit slova, která mají v češtině ekvivalent, ale nejsou českému čtenáři příliš známá.

*Machja* (v korsičtině) neboli *makchie/macchie* (v češtině) označuje nízké křovinaté porosty typické pro mediteránní klima. *Termín pochází z Korsiky a znamená hustou, nepropustnou vegetaci keřů a nízkých stromů.*<sup>26</sup> V následujícím úryvku neoponechám korsický výraz a nevyužiji ani česky *macchie*, protože i tento výraz může být pro českého čtenáře problematický.

### Situace 1

-Mi! La folle! Cela fait des années que personne n'y est allé, depuis qu'on a les petits, on n'y a plus remis les pieds. La *machja*, elle a dû tout envahir, il faut aller équipées et de plein jours.(280)

-Mi, jsi blázen! Už jsou to roky, co tam nikdo nebyl. Od té doby, co máme děti, jsme tam nebyli. Bude to tam určitě celé zarostlé. Museli bychom tam za dne a se zahradnickým náčiním.“

### Situace 2

Dále v textu i autorka sama vynechává korsické pojmenování. I proto jsem se také rozhodla v překladu výraz *makchie* nepoužít. Nahradím jej výrazem *lesní porost*.

<sup>25</sup> Levý, Jiří. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1963.

<sup>26</sup> Zelený, Václav. *Rostliny Středozeří*. Praha: Nakladatelství Academia, 2012, str. 34

Elle suivit un chemin goudronné qui serpentait au milieu des vignes et les vagues d'odeurs musquée et chaude de *maquis* pénétraient par la vitre ouverte. (43)

*Pokračovala po asfaltové cestě, která klikatila vinicemi. Muškátová vůně a teplo lesního porostu pronikali k ní skrz otevřené okno.*

Dále v práci upustím od překladu korsických výrazů a zaměřím se autorčiny popisné pasáže ve francouzštině, kde čtenáři přibližuje korsické prostředí. Prvním příkladem odkazu na ostrovní tradice je zmínka o pušce. Díky přírodnímu rázu jsou na Korsice stále populární hony a lovy. Na ostrově je více než 17 000 držitelů loveckého povolení, to znamená, že se tomuto koníčku věnuje každý pátý obyvatel. Mezi lovené druhy patří drobní hlodavci a ptáci, ale i větší zvířata jako divočáci.<sup>27</sup> Spousta Korsičanů tedy vlastní pušku. Tento fenomén zmiňuje i Marie-Hélène-Ferrari ve své knize.

### **Situace 1**

Dans le coffre sous la valise contenant les effets personnels, se trouvaient le fusil de chasse de Paul-François [...] (43)

*V kufru pod zavazadlem s osobními věcmi, ležela Paulova lovecká puška.*

### **Situace 2**

Elle n'avait pas trop de poitrine non plus, s'il fallait être complètement honnête, mais, comme toutes les Corses, elle connaissait les armes, savait les nettoyer et s'en servir à l'occasion. (44)

*Abychom byli zcela upřímní, neměla ani moc velká prsa, ale stejně jako všechny Korsičanky znala zbraně. Uměla je čistit, a kdyby bylo potřeba, zvládla by ji i použít.*

Knihou nám také nastiňuje povahu korsického obyvatelstva. Na základě dialogů, si čtenář často uvědomuje fakt, že se Korsičani nepovažují za Francouze a demonstrují to určitými návyky, kterými se liší od obyvatel kontinentu. Značí o tom rovněž i již zmíněný výraz *pinzuti*. Přítomnost neztotožnění se s Francouzi lze sledovat i v historii. Roku 1975 Korsičani na veřejném shromáždění skandovali „*I FRANCESCOI FORA!*“ (= *Pryč s Francouzi*). Toto heslo ve zkratce IFF je i v současné době běžné vidat namalované na stěnách budov.<sup>28</sup>

---

<sup>27</sup> FÉDÉRATION DÉPARTEMENTALE DES CHASSEURS DE LA CORSE DU SUD. *La chasse en Corse*. [online]. Dostupné z: [http://www.chasseurs2a.fr/La-chasse-en-Corse\\_a15.html](http://www.chasseurs2a.fr/La-chasse-en-Corse_a15.html) [vid. 2015-04-08]

<sup>28</sup> ANDREANI, JEAN-LOUIS.: *Comprendre la Corse*. Coll. Folio Actuel. Paris: Gallimard, 2010.



## Situace 1

«Je viens voir Aimé! » dit simplement Marie-Savéria, utilisant le seul prénom, comme s'il était son père, son oncle ou un proche de sa famille et l'autre ne s'en offusqua pas, sachant qu'ici, les personnalités en vue appartenaient à tout le monde et qu'on appelait par leur nom de famille que ceux que l'on ne reconnaissait pas comme appartenant à la communauté. Les Non-Corses quoi! (45)

*„Přišla jsem za Aimé“ řekla jednoduše Marie-Savéria. Použila pouze jeho křestní jméno, jako by šlo o jejího otce, strýce nebo někoho blízkého z rodiny. Žena se neurazila, věděla totiž, že lidé odsud to tak dělávají. A že ti, kteří si říkají příjmeními, hned prozradí, že do tohoto společenství nepatří. Zkrátka, že jsou Nekorsičani.*

Autorka v textu užila rovněž historických narážek. Ferrari zmiňuje italskou okupaci dlouhou šest století, která ovlivnila neméně i jazyk používaný v jižní části ostrova. Konkrétně jde o město Bonifacio, kde se používá i v dnešní době dialekt podobný italské ligurštině. Výše v textu jsem také zmínila rivalitu jednotlivých regionů, které se neustále přou o podobu *pravé* korsičtiny.

## Situace 1

Pour nombre de Corses en effet, Bonifacio était une ville traîtresse, vendue à l'ennemi génois dont elle avait gardé la langue que les Corse du centre n'aiment pas, car trop proche de celle des envahisseurs d'Italie. Pour certains, Merimée entre autres, Sartène était la plus corse des ville corses et les gens qui en étaient originaires l'aimaient d'un amour sauvage et sans concession. (62-63)

*Řada Korsičanů považovala Bonifacio za město zrady zaprodané janovskému nepříteli. Město, jehož jazyk ostatní Korsičané nemají zrovna v lásce, právě kvůli jeho podobnosti s jazykem italských okupantů. Pro některé, pro Merimého svým způsobem také, byla Sartène nejkorsičtější městem celé Korsiky. Lidé, kteří ze Sartène pocházeli, ji milovali nehynoucí láskou a bez ústupků.*

Na Korsice vešel v platnost zákon o dvojjazyčném silničním značení. To znamená, že všechny vjezdy i výjezdy z obcí mohou obsahovat překlad v regionálním jazyce. Nápis v obou jazycích jsou na cedulích vyražena stejně velkým písmem. Nutno říci, že nejde o doslovný překlad názvu, nýbrž pouze o jeho transkripci, která je přirozenější pro francouzskou výslovnost. Výběr daného tvaru místního pojmenování není náhodný. Jde o

přepis výrazu, jež se v minulosti používal ústně, nebo má původ v dobových dokumentech.<sup>29</sup> V době italské nadvlády docházelo k *poitalštění* názvů korsických měst (například Agjacciu na Ajaccio). V mnohých případech překroutili názvy tak, že již nebyly rozpoznatelné (Varradicciu na Gualdariccio). Později se ani Francouzi nesnažili názvy přeložit (výjimkou je Saint-Florent, ve francouzštině L'Île Rousse), ponechali tyto grafické zkomoleniny a až do platnosti zmíněného zákona, je uznávali jako ty jediné oficiální.<sup>30</sup>

Marie-Hélène Ferrari ve své knize používá pouze francouzská pojmenování. V jednom případě, však použije původní název. Zmiňuje pláž *Tunnara*, kterou Francouzi pojmenovali jako *Tonnara*. Příklad se může zdát jako zanedbatelný, uvědomíme si však zákonitosti francouzské výslovnosti, je rozdíl patrný.

### Situace 1

Marie-Savéria, qui n'avait pas envie de rentrer, décida d'emmener les petits se baigner à la plage de la Tunnara, pour se laver de toute cette chaleur. (94)

*Marii-Savérii se něchtělo vracet. Rozhodla se, že vezme malé na pláž Tunnara, aby se vykoupali a smyli ze sebe to horko.*

Dalším místním pojmenovánímna které se zaměřuji je *Castellucciu*. Jde o psychiatrickou léčebnu v hlavním městě Ajaccio. Korsičané využívají *Castellucciu* stejně jako Češi *Bohnice*. Přirovnáme-li tedy někoho k pacientu z *Castellucciu*, budeme naznačovat, že pochybujeme o jeho duševním zdraví. Marie-Hélène Ferrari tohoto výrazu využívá ve své knize. V překladu nevyužiji českého ekvivalentu, čtenář by byl zmaten. Postavy příběhu, který se odehrává na Jižní Korsice, nemohou odkazovat na pražskou nemocnici. Překlad řeším výrazy *chovat se jako blázen, být zralý do blázince*.

### Situace 1

« C'est bientôt fini, non, de vous comporter comme des résidents de Castellucciu? Pieri, mets ta poupée dans le coffre, qu'on en finisse[...] » (247)

*Kdy s tím hodláte skončit? Chováte se jako blázni. Pieri, dej tu svou pannu do kufru, at' s tím skončujeme.*

---

<sup>29</sup> SÉNAT. *Proposition de loi relative à l'installation de panneaux d'entrée et de sortie d'agglomération en langue régionale*. [online]. Dostupné z: [http://www.senat.fr/rap/110-293/110-293\\_mono.html](http://www.senat.fr/rap/110-293/110-293_mono.html) [vid. 2015-04-01]

<sup>30</sup> Arrighi, Jean-Marie. *Histoire de la Corse et des Corses*. Paris: Perrin, 2008.

## Situace 2

[...] je suis bonne à enfermer à Castallucciu. (70)

*Jsem tak zralá na to, aby mě zavřeli do blázince.*

## Situace 3

-Mais, qu'est-ce que vous croyez que je mitonne? Que je suis bon pour Castellucciu? (152)

*To si myslíte, že kecám? Že jsem zralá do blázince?*

Obtížnou oblastí pro překladatele mohou být vlastní jména postav. U příjmení v českém jazyce jsme si na základě koncovky jistí, zda je hrdina muž či žena. Ve francouzštině to neplatí, a tak pohlaví rozlišujeme titulem pan nebo paní, popřípadě z kontextu. Tvar korsických příjmení lze vysvětlit stejným způsobem jako názvy měst. Používání příjmení se začalo utvářet v době mezi 16. a 18. stoletím, příjmení mají tedy také svou italskou podobu (Petru na Pietri). Korsická vlastní jména v překladu ponechám a nepokusím se ani měnit tvar ženských příjmení. Přechylování cizích jmen v češtině není povinné, a tak tento způsob nebudu využívat, zachovám i tímto iluzi korsického prostředí.

## Situace 1

« Vous avez raison de sortir ce soir. C'est une belle nuit, n'est-ce pas Madame Firpi [...] ? »  
(234)

*Dobře jste udělala, že jste dnes večer vyrazila ven. Je krásná noc, že, Paní Firpi?*

Nelze také opomenout, že Marie-Hélène Ferrari ve své knize přibližuje rovněž přírodní ráz ostrova. Díky popisným pasážím je čtenáři jasno, proč je ostrov Korsika oblíbenou turistickou destinací.

V následující ukázce autorka velmi poeticky popisuje město Bonifacio postavené na skalnatém výběžku, které je ze všech stran obehnané Středozezemním mořem, co po staletí obrušuje stěny útesu. Domy tak budí dojem, že spadnou do vody. Díky tomuto přírodním jevu se Bonifaciu přezdívá „*město vysící ze skály*“.

## Situace 1

Toute ne bas, la mer, elle faisait ce qu'elle faisait depuis la nuit des temps, elle usait la falaise sur laquelle les hommes avaient eu l'outrecuidance de construire ces insolentes maisons. Elle

allait et venait sans relâche pendant que les inconscients, là-haut, se trounaient sur leurs matelas en cherchant à rattraper leurs rêves!

Aujourd'hui. Elle semblait calme et bienveillante, la mer, mais elle n'arrêtait pas son travail pour autant! Elle rongait, elle rongait à grands coups d'allers-retours de sa langue râpeuse, comme celle d'un gros chat dont le calme ne trompe pas sur la cruauté qu'il abrite, et les rochers blanc s'effritaient et il tombait quelquefois des morceaux plus ou moins gros qui étaient autant de petite victoires. (71)

*Tam dole, moře dělalo to, co dělá již od věků. Okousávalo útesy, na kterých měl člověk tu troufalost vystavět si domy. Bez přestání burácelo sem a tam, zatímco se lidé nahoře netušíc obraceli na matracích, ve snaze dostat se zpět do svého snění!*

*Dnes, zdálo se moře klidné a přívětivé. Stále však nepřástávalo pracovat na svém údělu. Pohybem tam a zpět stále svým drsným jazykem obrušovalo a obrušovalo, jako velká kočka schovávající krutost za svůj milý zevnějšek. A bílé skály se drolily a padaly v malých i velkých kouscích, které pro něj však byly stejným vítězstvím.*

## Závěr

Cílem bakalářské práce bylo převést vybrané části francouzského textu díla *Le destin ne s'en mêle* od Marie-Hélène Ferrari do českého jazyka tak, aby zůstal zachován estetický záměr autorky a zároveň její snaha přiblížit čtenáři korsické prostředí.

Práce představila problematiku překladu výrazů dialektu zakomponovaných v textu a ujasnila, jak tyto překladatelské překážky řešit. Součástí práce je představení jednotlivých situací, následně jejich překlad a poté vysvětlující část, ve kterých je odůvodněn překladatelský postup. Ukázala, proč lze některé z těchto výrazů v překladu ponechat, aniž by byl čtenář takto zakomponovaným výrazem rušen, a aby jej snadno pochopil. V knize *Le destin ne s'en mêle* autorka využívá korsických citoslovcí a význam naznačuje pouze atmosférou situace. Citoslovce jsou pouhými nositeli citu a nepředávají čtenáři žádné závažné informace. V přeloženém textu jsou tedy zachovány v nezměněné podobě se záměrem upozornit čtenáře na to, že se vyprávěný příběh odehrává mimo české prostředí. Sprostá slova rovněž sdělují emoci. Jejich použití má však větší významovou hodnotu než užití citoslovcí. Během překladu nelze takovéto výrazy zjemňovat, avšak ani jejich význam zesílit, proto je nejvhodnější řešením dodržet autorčin postup, a to sprostá slova ponechat v korsickém jazyce. Při překladu názvu je obsah díla důležitější než název knihy v originále. Překlad však musí i přesto původní titulek zhodnotit, aby tak maximálně zachoval záměr autora. Proto i český název knihy *Le destin ne s'en mêle* nese symbolizující titulek. Na základě znalostí historických souvislostí, je překladatel schopen pochopit autorčiny kulturní narážky a správně tak text interpretovat českému čtenáři. Bakalářská práce uvedla možnosti překladu problematičtějších jevů v knize, může tak sloužit jako podklad pro překlad celého díla.

## Resumé

Cette thèse, repose sur les commentaires de la traduction de certaines parties du livre *Le destin ne s'en mêle pas* de Marie-Hélène Ferrari, qui est divisé en quatre grandes parties.

Dans la première grande partie une description de la Corse est faite afin que le lecteur puisse en savoir plus sur cette île. Avec également un récapitulatif de son histoire qui semble être plus que nécessaire à la compréhension de l'évolution de la langue corse.

Notre second chapitre qui traite sur cette langue corse, nous parle des différentes grandes invasions qui ont permis l'évolution de cette langue et de sa relation avec la langue italienne. Mais aussi de la divergence de cette langue parlée selon les différentes régions de l'île. Ainsi que du futur incertain pour cette langue.

La troisième séquence repose sur la littérature corse, partant de la naissance de la langue corse écrite, à l'histoire de la littérature. Cette séquence met en avant la façon dont est populariser la langue de l'île.

Notre dernière partie qui est plus focaliser sur la traduction artistique de certaines parties du livre *Le destin ne s'en mêle pas* de Marie-Hélène Ferrari, qui est la partie la plus importante de cette thèse. Où l'on y retrouve les méthodes utilisées pour la traduction de ces partie, qui contiennent les expressions de dialectes corse. Avec l'emploi d'exemples de situations où on aperçoit des interjections et du vulgarisme. La méthode de traduction du titre du livre est également présente sur ce même chapitre. Et pour finir la traduction de certains passages descriptif dans lequel l'auteur nous parle de l'atmosphère corse est également traduite.

## Seznam použité literatury

### Monografie:

- ALESSIO MICHEL.: Les langues de France. Edition Dalloz, 2014.
- ANDREANI, JEAN-LOUIS.: Comprendre la Corse. Coll. Folio Actuel. Paris: Gallimard, 2010.
- ARRIGHI, Jean-Marie.: Histoire de la langue corse. Editions Jean-Paul Gisserot, 2002.
- ARRIGHI, Jean-Marie.: Histoire de la Corse et des Corses. Perrin 2008.
- CARATINI, ROGER.: Une peuple, une histoire, L'Archipel, 2003
- CULIOLI, ANTOINE LOUIS.: U Minò, Petite dictionnaire français-corse, corse-français, Ajaccio, 2010
- KNITTLOVÁ, DAGMAR, a kolektiv.: Překlad a překládání. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Olomouc, 2010.
- KRIJTOVÁ, OLGA.: Pozvání k překladatelské praxi. Kapitoly o překládání beletrie. Vydavatelství Karolinum, Praha, 1996.
- LEVÝ, JIŘÍ.: České teorie překladu, Ivo Železný, Praha, 1996.
- LEVÝ, JIŘÍ.: Umění překladu, Československý spisovatel, Praha, 1963.
- ZELENÝ, VÁCLAV.: Rostliny Středozeří, Nakladatelství Academia, Praha, 2012.

### Internetové zdroje:

- CORSE MATIN. *Il y a 40 ans, la loi Deixonne ouvrait la voie à l'enseignement du Corse.* [online]. Dostupné z: <http://www.corsematin.com/article/corse/il-y-a-40-ans-la-loi-deixonne-ouvrait-la-voie-a-lenseignement-du-corse.1266505.html>  
[vid. 2015-02-12]
- CORSE NET INFOS. *Langue Corse: 90% des Corses sont pour le bilinguismes.* [online]. Dostupné z: [http://www.corsenetinfos.fr/Langue-corse-90-des-Corses-sont-pour-le-bilinguisme\\_a2678.html](http://www.corsenetinfos.fr/Langue-corse-90-des-Corses-sont-pour-le-bilinguisme_a2678.html)  
[vid. 2015-02-12]
- CORSE NET INFOS. *Population Corse: Le choc migratoire.* [online]. Dostupné z: [http://www.corsenetinfos.fr/Population-corse-Le-choc-migratoire\\_a2031.html](http://www.corsenetinfos.fr/Population-corse-Le-choc-migratoire_a2031.html)  
[vid. 2015-02-13]

- FÉDÉRATION DÉPARTEMENTALE DES CHASSEURS DE LA CORSE DU SUD. *La chasse en Corse*. [online]. Dostupné z: [http://www.chasseurs2a.fr/La-chasse-en-Corse\\_a15.html](http://www.chasseurs2a.fr/La-chasse-en-Corse_a15.html) [vid. 2015-04-08]
- OTTAVI, Antoine, A propos de la langue Corse et de la langue Italienne, ACCADEMIA CORSA DE NIZZA [online]. Dostupné z: [http://accademiacorsa.org/?page\\_id=219](http://accademiacorsa.org/?page_id=219) [vid. 2015-02-13]
- SÉNAT. *Proposition de loi relative à l'installation de panneaux d'entrée et de sortie d'agglomération en langue régionale*. [online]. Dostupné z: [http://www.senat.fr/rap/110-293/110-293\\_mono.html](http://www.senat.fr/rap/110-293/110-293_mono.html) [vid. 2015-04-01]
- UNESCO. *Atlas UNESCO des langues en denger dans le monde*. [online]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php?hl=fr&page=atlasmap> [vid. 2015-02-13]



## Anotace

Kateřina Jandeková

Katedra Romanistiky, Filosofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Komentovaný překlad vybraných částí díla *Le destin ne s'en mêle pas* od Marie-Hélène Ferrari

**Vedoucí diplomové práce:** Mgr. Kristýna Křeháčková

**Počet znaků:** 72 280

**Počet příloh:** 0

**Počet titulů použité literatury:** 11

Klíčová slova: Marie-Hélène Ferrari, *Le destin ne s'en mêle pas*, Korsika, Historie Korsiky, Korsičtina, překlad, citoslovce, vulgarismy, překlad názvu, dialekt

### **Charakteristika práce:**

Bakalářská práce se zabývá překladem vybraných částí detektivního románu korsické spisovatelky Marie-Hélène Ferrari se zameřením na problematiku převádění cizorodých výrazů dialektu ve francouzském textu. Představuje historii ostrova, vývoj korsičtiny a korsické literatury. Představuje autorku a její román *Le destin ne s'en pas*. V praktické části se zabývá překladem francouzského textu se zakomponovanými korsickými výrazy, jako jsou citoslovce a vulgarismy. Na závěr se práce věnuje překladu titulu a překladu popisných pasáží, které čtenáři přibližují prostředí ostrova.

## Annotation

Kateřina Jandeková

Departement of roman studies, Philosophical faculty of Palacky University

Comentated Translation of the Selected Parts of *Le destin ne s'en mle pas* by Marie-Hlne Ferrari

**Thesis supervisor:** Mgr. Kristyna Křehckov

**Numbers of characters:** 72 280

**Annexes:** 0

**Sources:** 11

**Key words:** *Le destin ne s'en mle pas*, Marie-Hélène Ferrari, Corsica, corsican language, translation, intejection, vulgarisme, translation of title

### **Characteristic:**

The bachelor thesis deals with the translation of chosen parts of detective novel from a corsican author, Marie-Hélène Ferrari, with a specialization to the problematics of conversion foreign dialects in a french text. It represents the history of the island, the developement of the corsican language and corsican litterature. The thesis introduces the author and her novel *Le destin ne s'en mle pas*. In the practical part it deals with the translation of corsican interjection and vulgarisms used in the novel. In the conclusion the thesis deals with the translation of the title and descriptive parts, that describe more precisly the corsican surrounding.

Univerzita Palackého v Olomouci  
Filozofická fakulta  
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Humanitní studia

Forma: Prezenční

Obor/komb.: Uměnovědná studia - Francouzská filologie (UM-  
FF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

| PŘEDKLÁDÁ:         | ADRESA                     | OSOBNÍ ČÍSLO |
|--------------------|----------------------------|--------------|
| JANDEKOVÁ Kateřina | Pokrok 1071, Karviná - Ráj | F120135      |

**TÉMA ČESKY:**

Komentovaný překlad vybraných částí díla *Le destin ne s'en mele pas* od Marie-Hélène Ferrari

**NÁZEV ANGLICKY:**

Commentated Translation of the Selected Parts of *Le destin ne s'en mele pas* by Marie-Helene Ferrari

**VEDOUcí PRÁCE:**

Mgr. Kristýna Křeháčková - KRF

**ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:**

Představení autorky  
Představení díla  
Komentáře lingvistických jevů v knize  
Komentáře kulturních odkazů v knize

**SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:**

Levý, J.: *Umění překladu*. Praha: Ivo Železný, 1998  
Černý, J.: *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 1998.  
Čermák, F.: *Jazyk a jazykověda*. Karolinum, Praha, 2009.  
Daneš, F. et al.: *Mluvnice češtiny 2*. Academia, Praha, 1986  
Daneš, F. et al.: *Mluvnice češtiny 3*. Academia, Praha, 1986  
Graciasová, Z.: *Problematika slovosledu českého jazyka v porovnání se slovosledem francouzským*. Nepublikovaná magisterská diplomová práce, Pff MU, Brno 2007  
Grevisse, M. Goosse, A.: *Le bon usage*. Ducolot, Bruse, 2008  
Hrbáček, J.: *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*. Trizonia, Praha 1994  
Martincová, O. et al.: *Pravidla českého pravopisu*. Fortuna, Praha, 2004  
Hrbáček, J.: *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*. Trizonia, Praha, 1994. Radina, O.: *Francouzština a čeština systémové srovnání dvou jazyků*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1977.  
Riegel, M. et al.: *Grammaire méthodique du français*. Presses Universitaires de France, Paris 2009  
Michel Vergé-Franceschi, *Histoire de Corse, pays de la grandeur*, Éditions du Félin, Paris, 2010  
Antoine Laurent Serpentin (dir.), *Dictionnaire historique de la Corse*, Ajaccio, Albiana, 2006.  
Kufnerová, Z. *Překládání a čeština*, Jinočany, 1997.  
Mounin, G. *Les problemes théoriques de la traduction*, Paris, 1963.  
Krijtová, O. *Pozvání k překladatelské praxi*, Praha, 1996.

Podpis studenta: Jandoušek

Datum: 15. 12. 2014

Podpis vedoucího práce: Křečeková

Datum: 15. 12. 2014